

Nr 227.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen rörande anordnande av ett sjöhistoriskt museum i Stockholm; given Stockholms slott den 11 mars 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

D. Hansén.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, kommunikations- och ecklesiastikdepartementen anför chefen för handelsdepartementet, statsrådet Hansén:

Sedan chefen för marinförvaltningen, konteramiralen J. C. Schneidler, och ordföranden i Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm, konteramiralen H. H. K. Ericson, i en den 27 mars 1931 dagtecknad skrift anmält, att styrelsen för Knut och Alice Wallenbergs stiftelse beslutat att till bestridande av kostnaderna för ett marin- och sjöfartsmuseum i Stock-

holm under vissa angivna villkor bidraga med ett belopp av 800,000 kronor, bemyndigade Kungl. Maj:t den 24 april 1931 dävarande chefen för försvarsdepartementet att tillkalla högst fem utredningsmän, därav en i egenskap av ordförande, för att inom sistnämnda departement biträda med verkställande av utredning rörande anordnande av ett dylikt museum, med beaktande — särskilt ur kronans synpunkt — av alla därmed sammanhängande spörsmål av ekonomisk och annan art. Med stöd av detta bemyndigande tillkallade departementschefen den 8 maj 1931 såsom utredningsmän konteramiralen J. C. Schneider, tillika ordförande, konteramiralen H. H. K. Ericson, ledamoten av riksdagens första kammare, numera landshövdingen E. J. G. Rosén, f. d. kaptenen J. O. Wallenberg och kanslirådet i handelsdepartementet N. Carlsson. Med skrivelse den 12 januari 1932 avgåvo utredningsmännen till chefen för försvarsdepartementet betänkande i ärendet. Sedan betänkandet överlämnats till handelsdepartementet, hava, efter anmodan, yttranden däröver avgivits av djurgårdskommissionen, riksmarskalksämberet, arméförvaltningens fortifikationsdepartement, byggnadsstyrelsen, marinförvaltningen, kommerskollegium, vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, statskontoret, allmänna civilförvaltningens lönenämnd och chefen för marinstaben samt Knut och Alice Wallenbergs stiftelse. Riksmarskalksämberet överlämnade därvid tillika yttrande i ärendet av djurgårdsförvaltningen, arméförvaltningens fortifikationsdepartementet yttrande av chefen för östra arméfördelningen, byggnadsstyrelsen yttrande av professorn C. G. Bergsten, marinförvaltningen yttranden av varvscheferna vid flottans stationer i Stockholm och Karlskrona ävensom av föreståndaren för marinmuseet samt kommerskollegium yttrande av styrelsen för Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm. Slutligen har byggnadsrådet Hjorth inkommit med en skrift i ämnet.

Jag anhåller nu att för Kungl. Maj:t ånyo få anmäla frågan om anordnande av ett marin- och sjöfartsmuseum i Stockholm.

Då såsom huvudbeståndsdelar i ett dylikt museum enligt utredningsmännens förslag äro avsedda att ingå de i f. d. skogsinstitutet i Nobelparken nu inhysta statens sjökrigshistoriska samlingar, det s. k. marinmuseet, och Föreningen Sveriges sjöfartsmuseums i Stockholm samlingar, torde med utgångspunkt från utredningsmännens betänkande till en början lämpligen böra lämnas en historik rörande nämnda samlingars tillkomst och nuvarande organisation m. m.

Historik.

Statens sjökrigshistoriska samlingar omfatta föremål, som under århundraden sammanförts, företrädesvis å örlogssvarven i Karlskrona och Stockholm, till belysande av utvecklingen inom vårt sjövapens alla grenar. I samlingarna märkas främst fartygsmodellerna, av vilka de äldsta torde hava tillkommit omkring år 1650. Då tillverkades å flottans varv i Stockholm en av samlingarnas förnämligaste modeller. 50-kanonskeppet

Statens sjökrigshistoriska samlingar.

Tillkomst och innehåll.

Amaranth. Sedermera hava samlingarna tid efter annan tillökats med fartygsmodeller, tillverkade å örlogsvarven.

Under den berömda skeppsbyggaren F. H. af Chapmans tid i Karlskrona tillkom, delvis på hans bekostnad, en mängdald modeller. Så gott som samtliga av honom skapade fartygstyper äro representerade i samlingarna, linjeskepp, fregatter, briggar, större skärgårdsfartyg, rekognosceringslupar, kanonbarkasser, mörsarebarkasser, kanonslupar, kanonjollar, kanonpramar m. fl. Bland dessa äro två segelriggade linjeskeppsmodeller samt modellerna av 60-kanonskeppet Kronprins Gustaf Adolf och fregatten Bellona utförda i skala 1:16.

Samlingen av 1700-talsfartyg har sedermera kompletterats med en på 1890-talet vid Stockholmsvarvet tillverkad modell av skonerten Amphion, Gustaf III:s bekanta fartyg.

Bland 1800-talets fartygstyper intaga genom sin storlek (skala 1:16) modellerna av fregatten Josephine och ånglinjeskeppet Stockholm en särställning. Den förra är tillverkad å örlogsvarvet i Karlskrona och har tjänstgjort som undervisningsmateriel, den senare är under framlidne konteramiralen J. Häggs överinseende byggd i samlingarnas verkstad i Stockholm under åren 1907—1930. Härförutom finnas modeller av rekognosceringsfartyg, transportfartyg, skottpramar m. fl., samtliga modeller tillverkade å flottans varv.

Senare tiders ångdrivna örlogsfartyg äro rikt representerade i modeller av samtliga pansarfartygstyper, olika typer av torpedfartyg, pansarkryssaren Fylgia, u-båtar m. fl. Av dessa modeller äro åtskilliga på statens bekostnad tillverkade å Karlskrona varv; 10 modeller äro förfärdigade av nuvarande föreståndaren för samlingarna, några på statens bekostnad, men flertalet på bekostnad av föreningen Marinmusei vänner och enskilda personer, vilka överlämnat modellerna såsom gåvor till samlingarna.

Antalet örlogsfartygsmodeller är för närvarande 127.

I samlingarna finnas även 23 modeller av fartyg, representerande handeln, fyrväsendet, segelsporten, fisket m. m. Dessa hava, med undantag av några få, som staten bekostat, tillförts samlingarna såsom gåvor av Marinmusei vänner och enskilda personer.

Under rubriken »originalfartyg» ingå bland annat i samlingarna tvenne lustroddbåtar för kungliga familjen, byggda av Chapman, samt fångstfartyget Vegas ångslup, använd under Nordenskiöldsexpeditionen och efter dess slut överlämnad till samlingarna.

Övriga föremål, tillhörande artilleri-, navigerings-, signal-, torped-, min-, fartygsutrustnings-, beklädnads- m. fl. detaljer äro modeller eller såsom föräldrad materiel överförda från flottans varv och förråd; en del föremål utgör gåvor av enskilda personer. En ansenlig mängd galjonsbilder och skeppsortament m. m. har i mån av fartygens nedskrotning eller försäljning tillvaratagits och införlivats med samlingarna. Mycket bety-

dande är beståndet av kanoner, kulsprutor och handvapen, varav en stor del utgör krigsbyte från 1790 års sjökrig.

Den värdefulla samlingen av böcker, tavlor, planschverk, sjökort o. d. utgör gåvor av Marinmusei vänner och enskilda personer. 17 stycken oljemålningar (av marinmålaren I. T. Schoultz), återgivande scener från 1789 och 1790 års sjötag, äro på sin tid inköpta för statsmedel och införlivade med samlingarna.

I samlingarna ingå enligt uppgift av föreståndaren för närvarande omkring 5,000 föremål.

Gruppering
och värde.

Enligt gällande föreskrifter uppdelas samlingarna i en skådesamling och en duplettsamling, över vilka skola föras särskilda förteckningar och vilka innefatta vardera följande grupper:

- A. Fartygsdetaljen beträffande örlogsflottan.
- B. Fartygsdetaljen beträffande handelsflottan och segelsporten.
- C. Fartygsornament och dylikt.
- D. Maskindetaljen.
- E. Riggdetaljen.
- F. Artilleridetaljen och handvapen.
- G. Mindetaljen.
- H. Torpeddetaljen.
- I. Flygdetaljen.
- K. Navigeringsdetaljen.
- L. Signaldetaljen.
- M. Beklädnadsdetaljen, ordens- och minnestecken.
- N. Varvsdetaljen.
- O. Diverse föremål.
- P. Ritningar, planscher och dylikt.
- Q. Tavlor, byster, medaljonger och dylikt.
- R. Biblioteket.
- S. Fyr- och lotsdetaljen.
- T. Sjömättnings- och sjökartedetaljen.
- U. Sjötulldetaljen.
- V. Fiskeridetaljen.
- X. Livräddningsdetaljen.

Värdet av samlingarna uppskattas av föreståndaren till cirka 2 miljoner kronor, varav på samlingarna i Stockholm belöpa omkring 1,700,000 kronor. De delar av samlingarna, som avses att i första hand ingå i det nya museet, beräknas vara värda omkring 1,650,000 kronor. Denna värdering är i fråga om huvudgruppen av föremål, d. v. s. fartygs- och andra modeller samt fartygsornament, grundad på nuvarande tillverkningskostnad, medan beträffande övriga föremål hänsyn tagits jämväl till deras antikvitetsvärde.

I brist på tillräckligt, enhetligt utrymme äro de sjökrigshistoriska samlingarna förvarade på flera olika ställen såväl i Stockholm som i Karlskrona.

Huvudparten av de i Stockholm befintliga föremålen bildar det s. k. marinmuseet, som är tillägligt inrymt i f. d. skogsinstitutet i Nobelparken. Den för utställningsändamål nyttiga golvytan utgör cirka 600 kvadratmeter. Här utställas större delen av de i samlingarna ingående fartygsmodellerna ävensom åtskilliga föremål tillhörande fartygsutrustningen, kanoner, tagna som krigsbyte, tavlor, uniformer, skulpturer och ritningar m. m., varjämte hit sammanförts planschverk och litteratur.

I vissa marinens tjänstelokaler i Stockholm hänger en avsevärd samling oljemålningar och andra tavlor av värde ur sjökrigshistorisk synpunkt.

Slutligen äro i Stockholm magasinerade dels å flottans varv en mångfald modeller och föremål, tillhörande artilleri- och maskindetaljen, de båda ovannämnda lustroddbåtarna m. m., dels ock i magasinlokaler vid marinmuseet kanoner och kulsprutor av föråldrad typ, projektiler, större s. k. spantmodeller, trävirke från ett gammalt svenskt örlogsfartyg m. m.

I Karlskrona förvaras på flottans varv en del fartygsmodeller, en särdeles rikhaltig samling föremål tillhörande artilleri- och handvapendetaljen, sjökrigstroféer, skulpturer m. m.

De sjökrigshistoriska samlingarna stå under marinförvaltningens överinseende, och hos Kungl. Maj:t förekommande ärenden rörande desamma tillhöra sålunda försvarsdepartementet. Marinförvaltningen biträdes beträffande samlingarna i Karlskrona av varvschefen därstädes. För samlingarnas vård har marinförvaltningen utfärdat vissa föreskrifter.

Administra-
tion.

Enligt dessa utövas inseendet över samlingarna av en föreståndare, vilken har till sitt biträde i Stockholm en tillsyningsman och vid behov en assistent — för närvarande finnes ingen sådan — samt i Karlskrona en biträdande föreståndare.

Föreståndaren avses företrädesvis vara en pensionerad sjöofficer.

Under marinförvaltningen finnes en nämnd, bestående av en sjöofficer och en mariningenjör, utsedda av marinförvaltningen, en sjöofficer, utsedd av chefen för marinstaben, en representant för varvschefen vid Karlskrona örlogsvarv samt föreståndaren för samlingarna. Nämnden har att avgiva förslag till föreståndare och assistent, varjämte frågor om större eller viktigare ändringsarbete m. m. dylikt skola av föreståndaren underställas nämnden.

Marinförvaltningen har för föreståndaren och tillsyningsmannen utfärdat instruktioner.

Föreståndaren — för närvarande en marindirektör i marinen och pensionerad mariningenjör av 1:a graden — uppbär för sin befattning med

Budget.

samlingarna ett årligt arvode av 1,800 kronor jämte reglerat dyrtids-tillägg.

Den nuvarande tillsyningsmannen är underofficer av 3:e graden å frivillig övergångsstat vid flottan och åtnjuter vid marinmuseet ett årligt arvode av 1,200 kronor med reglerat dyrtidstillägg ävensom förmånen av fri bostad, värme och lyse, uppskattad till 780 kronor; för städning och rengöring uppbär han en särskild ersättning av 1,200 kronor per år.

Omkostnaderna för statens sjökrigshistoriska samlingar hava under budgetåret 1930/1931 varit följande:

Arvode till föreståndaren	kronor 1,800
Dyrtidstillägg till d:o	» 228
Arvode till tillsyningsmannen	» 1,200
Dyrtidstillägg till d:o	» 153
<hr/> Summa kronor 3,381.	

Arvode till biträdande föreståndaren för samlingarna å Karlskrona örlogsvarv	kronor 600
<hr/> Summa kronor 3,981.	

Till samlingarnas underhåll	» 4,239
<hr/> Summa kronor 8,220.	

Till täckande av denna kostnadssumma finnes å staten för ordinarie reservationsanslaget till understöd åt föreningar (IV. 3. C. 3) motsvarande belopp anvisat såsom »bidrag till underhåll av sjökrigshistoriska samlingar».

Dessutom har under budgetåret för samlingarnas underhåll använts vad som influtit från försäljningen av inträdesbiljetter, vykort och fotografier, tillhoppa 919 kronor 87 öre.

Å vederbörande anslag hava vidare under samma budgetår avförts följande utgifter, avseende den byggnad, som upplåtits till marinmuseum:

Telefonabonnemang	kronor 130:—
Städning, skurning och övrig inre renhållning samt sot- ning	» 1,453:—
Bränsle, lyse och vatten	» 2,057:55
Yttre renhållning	» 420:—
<hr/> Summa kronor 4,060:55.	

Om härtill läggas 7,620 kronor (d. v. s. ovannämnda belopp, 8,220 kronor, minskat med arvodet till biträdande föreståndaren i Karlskrona, 600 kronor), erhålles summan 11,680 kronor 55 öre, utgörande kostnaderna av statsmedel under fjärde huvudtiteln för statens sjökrigshistoriska samlingar i Stockholm under budgetåret 1930/1931.

Härtill komma utgifter för nödtorftigt underhåll av de till marinmuseum upplåtna byggnaderna, vilka utgifter bestridas av byggnadsstyrelsen utav medel från sjätte huvudtiteln och under budgetåret 1930/1931 uppgående till 2,081 kronor 1 öre.

Av statsmedel hava sålunda till förvaring, vård och underhåll av de statens sjökrigshistoriska samlingar, som skulle ingå i det nya museet, under budgetåret 1930/1931 åtgått tillhopa 13,761 kronor 56 öre. Härvid bör dock beaktas, att såväl föreståndaren som tillsyningsmannen samtidigt åtnjöto lön å övergångsstat i marinen med respektive 6,795 och 2,070 kronor per år förutom dyrtidstillägg.

Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm har upprättats av och äges av Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm.

Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm.

Tanken på upprättande av ett sjöfartsmuseum i Stockholm hade dryftats en tid, då i januari 1913 i Ångfartygsbefälhavaresällskapet ett förslag framlades till byggande av ett »sjöfartens hus», vilket bland annat skulle inrymma sjöfartsmuseum. För utredning av museifrågan tillsatte sällskapet en kommitté, som föreslog bildandet av en förening för realiserande av planerna på ett sjöfartsmuseum, och den 27 mars 1913 konstituerades Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm. Enligt stadgarna är föreningens uppgift att arbeta på inrättandet av ett handelsmaritimt museum i Stockholm med ett nautiskt bibliotek samt läsrum ävensom att gemensamt med andra likartade sammanslutningar i Sverige, vilka arbeta i liknande syfte, söka åstadkomma, att intresset för sjöfartsmuseifrågan väckes och bibehålles till nytta för hela svenska sjöfartsnäringen. Under föreningens första verksamhetsår ingingo i densamma 31 ständiga och 130 årligt betalande medlemmar. Vid 1931 års ingång räknade föreningen 68 ständiga och 200 årligt betalande ledamöter. Dess angelägenheter handhavas av en styrelse, bestående av 15 ordinarie medlemmar och 4 suppleanter. En av styrelsemedlemmarna är tillika kassaförvaltare och sekreterare.

Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm.

I början av år 1914 öppnade föreningen sjöfartsmuseet i Stockholm, för vilket förhyrts några rum i bottenvåningen i huset Skeppsbron 46.

Föreningens samlingar och dessas tillkomst.

Grundstommen till museets samlingar utgjordes av vad Ångfartygsbefälhavaresällskapet museikommitterade hopbragt och överlämnat till museiföreningen samt Sveriges fartygsbefälsförenings nautiska bibliotek, vilket deponerats i museet. Samlingarna hava sedermera förnämligast genom gåvor och depositioner av företag och enskilda personer, antingen själva sjöfartsidkare eller eljest intresserade för sjöfarten, särskilt under tiden efter 1925, undergått en kraftig utveckling. Denna framstår så mycket mera akttningsbjudande som museiföreningen av brist på medel

till hyra för lämpliga museilokaler under åren 1920—1925 icke kunde exponera samlingarna, utan var nödsakad hålla dem magasinerade.

Museets samlingar visa den svenska handelssjöfartens tekniska utveckling genom ett stort antal fartygsmodeller, ritningar, tavlor, fartygs-, navigerings- och annan sjöteknisk utrustning ävensom föremål, som belysa varvs-, hamn-, kanal-, fyr- och lotsväsendet samt bärgnings- och livräddningsanordningar, fiske, segel- och motorbåtssport m. m. Museet förfogar därjämte över bibliotek och arkiv med sjökortsförråd.

Modellsamlingen inrymmer modeller av segelfartyg av olika typer från skilda tider. Här finnas modeller i $1/12$ skala av Osebergs- och Gokstads-skeppen. Ett antal originalmodeller är från senare hälften av 1700-talet; den tidigaste, från 1750, är modellen till en segeljakt. Av handelsfartyg från tiden efter år 1800 finnas 33 modeller i museets ägo, varjämte 8 segelfartygsmodeller äro under byggnad.

Antalet ång- och motorfartygsmodeller uppgår för närvarande till 24. Dessa giva en god föreställning om de maskindrivna fartygstypernas utveckling. De moderna fartygen äro ojämförligt talrikast företrädade. En tillökning av detta modellbestånd är planerad.

Den s. k. sjösporthistoriska samlingen omfattar ett antal modeller av segelyachter och motorbåtar.

Sammanlagt innehåller museet för närvarande ett 100-tal fartygsmodeller av olika slag.

Vidare har museet en rikhaltig samling nautiska instrument och en synnerligen fullständig samling knopar och stek.

Lotsstyrelsen har hos museet deponerat modeller av lots- och fyrplatser, fyrskepp m. m. jämte modeller av hamnbyggnader samt lastnings- och lossningsanordningar.

Från bärgningsväsendets område finnes en instruktiv bild av ångfartyget Heimdalls bärgning vid Ryssmasterna i Stockholms skärgård år 1929, innefattande modeller av detta fartyg samt av bärgningsfartygen och övrig bärgningsmateriel.

I sin helhet omfatta sjöfartsmuseets samlingar enligt museiföreståndarens uppgift omkring 5,000 nummer, varav omkring 1,300 utgöras av fotografier, träsnitt och litografier. I förstnämnda nummerantal är icke inberäknat det förut omtalade, av Sveriges fartygsbefälsförening deponerade nautiska biblioteket.

Samlingarnas
gruppering och
värde.

Samlingarna, som även innefatta deponerade föremål, äro uppdelade på följande avdelningar:

1. Avdelningen för äldre segelfartyg.
2. » » yngre »
3. » » äldre ångfartyg.
4. » » yngre »
5. » » bärgnings- och livräddningsväsendet.

6. Nautiska avdelningen.
7. Sjömanskapsavdelningen.
8. Hamnavdelningen.
9. Lots- och fyravdelningen.
10. Varvsavdelningen.
11. Sjösportavdelningen.
12. Ritarkivet och biblioteksavdelningarna.

Värdet av samlingarna — deponerade föremål inbegripna — har, med användande av enahanda grunder som beträffande de sjökrigshistoriska samlingarna, av museets föreståndare satts till cirka 700,000 kronor. Dyrbarare föremål ävensom en del depositioner hållas försäkrade för ett belopp av tillhopa cirka 250,000 kronor.

När sjöfartsmuseets samlingar år 1925 genom donatorers mellankomst åter kunde göras tillgängliga för allmänheten, skedde detta i en förhyrd lägenhet om fyra rum i huset Skeppsbron 36. Museets kraftiga utveckling har emellertid nödvändiggjort utvidgning av utställningsutrymmet. Museet omfattar för närvarande fjorton rum i nämnda fastighet med cirka 300 kvadratmeter nyttig golvyta. Dessutom äro hel- och halvmobiler av fartyg magasinerade i gamla riksbankshuset vid Järntorget.

Samlingarnas
nuvarande
förvaring.

Vid museet äro anställda en föreståndare och en vaktmästare samt från och med förra året en assistent.

Museets
personal.

I löner utbetalades under år 1930 till föreståndaren 6,000 kronor och till vaktmästaren 2,300 kronor. Assistentens arvode är bestämt till 4,800 kronor, vilket belopp för ändamålet ställts till förfogande från enskilt håll. Extra vaktmästarbiträde och städning drogo under år 1930 en kostnad av 1,190 kronor, vilken summa ingår i den nedan angivna utgiftsposten »Avlöningar».

Museets
budget.

Föreningens, d. v. s. museets, utgifter voro under år 1930 enligt styrelseberättelsen följande:

Hyror	kronor	6,800:—
Värme och lyse	»	589:40
Avlöningar	»	9,490:—
Övriga omkostnader (samlingarnas underhåll och tillökning)	»	6,325:86
Summa kronor		23,205:26.

För år 1931 har avlöningskontot ökats med ovannämnda assistentarvode, 4,800 kronor, och ett lönetillägg till vaktmästaren å 100 kronor.

Till uppehållande av föreningens verksamhet hava beviljats penninglotterimedel, dels den 31 mars 1928 med 18,000 kronor, under villkor bland

annat att föreningen av detta belopp använde högst 9,000 kronor för år räknat, dels den 9 maj 1930 med 13,500 kronor för år 1931, dels slutligen den 21 maj 1931 med 15,000 kronor för år 1932.

I övrigt hava omkostnaderna för museet bestritts av inkomsterna från medlems- och inträdesavgifter samt avkastningen av föreningen tillhöriga fonder ävensom kontanta bidrag från sammanslutningar, affärsföretag och enskilda personer.

Under år 1930 inlötö i medlems- och inträdesavgifter 1,227 kronor 16 öre och såsom kontanta gåvor 6,335 kronor. Föreningens fonder uppgingo vid årets slut till sammanlagt 78,057 kronor 88 öre, därav en byggnadsfond å 12,000 kronor. Under samma år utgjorde avkastningen av fondmedlen 3,616 kronor 31 öre och andra ränteinkomster 506 kronor 84 öre.

Frågan om uppförande av en museibyggnad för inrymmande av statens sjökrigshistoriska samlingar m. m.

Enär statens sjökrigshistoriska samlingar saknade utställningslokaler, framlade konteramiralen J. Hägg, som under en följd av år varit förståndare för samlingarna, år 1906 ett förslag till ett marinmuseum i Stockholm, avsett att förläggas å Kastellholmen.

Ansökningar om penninglotterimedel till en museibyggnad.

När Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm år 1913 bildats, upptogs omedelbart ett samarbete främst i lokalfrågan mellan föreningen och amiralen Hägg, som senare blev föreningens vice ordförande. Amiralen Hägg och föreningsstyrelsen inkommo vid fyra särskilda tillfällen till Kungl. Maj:t med ansökan om tillstånd till anordnande av penninglotterier för åstadkommande av medel till den av Hägg föreslagna museibyggnaden, däri jämväl föreningens sjöfartsmuseum avsågs skola inrymmas. Framställningarna föranledde emellertid icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Föreningen Sveriges sjöfartsmuseums i Stockholm byggnadsfond.

År 1920 överlämnades till museiföreningen av Stockholms rederiaktiebolag Svea 10,000 kronor att bilda grundplåten till en museibyggnadsfond, med rätt för föreningen att använda avkastningen till andra för museet gagneliga ändamål. Såsom förut nämnts, uppgår byggnadsfondens kapital nu till 12,000 kronor.

Fonden för uppförandet av en museibyggnad för statens sjökrigshistoriska samlingar.

Den 29 november 1928 ansökte amiral Hägg och styrelsen för Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm om erhållande av penninglotterimedel till uppförande av en byggnad för marin- och sjöfartsmuseerna, avsedd att förläggas å öppen plats i Stockholm. Kostnaderna för uppförandet av byggnaden beräknades i ansökningen till 2,000,000 kronor, varjämte erfordrades ett fonderat belopp av 500,000 kronor, vars avkastning skulle lämna bidrag till museernas skötsel, underhåll och ekonomi.

Med anledning bland annat av denna ansökning, som tillstyrktes av överståthållarämbetet, marinförvaltningen och kommerskollegium, medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 9 maj 1930, att ett penninglotteri med dragning i juni 1931 finge anordnas, varvid Kungl. Maj:t tillika bestäm-

de, att av behållningen i lotteriet 100,000 kronor skulle utgå till bildandet av en fond för uppförandet av *en museibyggnad i Stockholm för inrymmandet av statens sjökrigshistoriska samlingar*. Rörande beloppets utbetalning och villkoren för dess användande förordnade Kungl. Maj:t i brev till statskontoret den 26 juni 1931, att beloppet skulle, då det bleve tillgängligt, inbetalas till statskontoret att av ämbetsverket tills vidare förvaltas samt, där lämpligen så kunde ske, göras räntebärande.

Sedan chefen för marinförvaltningen och ordföranden i Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm hos styrelsen för Knut och Alice Wallenbergs stiftelse gjort framställning om bidrag till en gemensam museibyggnad för marin- och sjöfartsmuseerna och nämnda styrelse tagit del av en den 24 oktober 1930 från de båda museernas sida uppgjord promemoria rörande en dylik byggnad, meddelade stiftelsen i skrivelse den 11 mars 1931 till berörde chef och föreningsordförande, att stiftelsen beslutat att till bestridande av kostnaderna för ett marin- och sjöfartsmuseum i Stockholm under vissa i skrivelsen angivna förutsättningar bidra med 800,000 kronor.

Knut och Alice
Wallenbergs
stiftelses
erbjudande.

Med överlämnande av avskrifter av nyssnämnda skrivelse från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse och promemorian av den 24 oktober 1930, anhöllo chefen för marinförvaltningen och ordföranden i Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm i framställning den 27 mars 1931, att Kungl. Maj:t ville emottaga den ifrågavarande gåvan att användas i enlighet med stiftelsens bestämmelse. Under framhållande att det, innan ärendet bragtes till avgörande, torde vara nödvändigt, att en närmare utredning verkställdes och planer utarbetades för förverkligandet på bästa sätt av det med donationen avsedda syftet, hemställde sökandena emellertid tillika, att Kungl. Maj:t täcktes föranstalta om sådan utredning samt i övrigt anbefalla de åtgärder, som kunde anses erforderliga.

Framställning
till Kungl.
Maj:t angående
Wallenbergska
stiftelsens
erbjudande.

I anledning härav lämnade Kungl. Maj:t, såsom nämnts, den 24 april 1931 chefen för försvarsdepartementet bemyndigande att tillkalla utredningsmän för att inom departementet biträda med verkställande av utredning rörande anordnande av ett marin- och sjöfartsmuseum i Stockholm.

Jag övergår nu till en redogörelse för innehållet i de tillkallade utredningsmännens förslag samt de däröver avgivna yttrandena.

Utrednings-
männens be-
tänkande och
yttrandena
däröver.

Utredningsmännen lämna till en början en översikt över föreliggande framställningar rörande anordnande av ett marin- och sjöfartsmuseum och angiva desamma huvudsakliga syfte. Med utgångspunkt från Wallenbergska stiftelsens erbjudande hava utredningsmännen i detta hänseende gjort följande sammanfattning.

Föreliggande
framställ-
ningar
rörande an-
ordnande av
ett marin- och
sjöfarts-
museum och
dessas syfte.

»Knut och Alice Wallenbergs stiftelse har i sin ovan nämnda skrivelse angivit följande förutsättningar för sin gåva:

Staten upplåter nödig och välbelägen tomt;

Museibyggnaden uppföres icke i funktionalistisk stil;

Museet ställes under statsförvaltningen som en statens egendom;

Staten ikläder sig kostnaden för museets drift och ekonomi, i den mån enskilda medel ej därtill kunna anskaffas;

Vederbörande myndigheter skola fatta bestämmande beslut och överenskommelse med staten vara träffad inom utgången av år 1932.'

I skrivelse den 18 juni 1931 till utredningsmännen har styrelsen för Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholms meddelat, att styrelsen be-myndigats att för föreningens del mottaga stiftelsens gåva med för den-samma angivna förutsättningar och under för museets bestånd betryggan-de former samt med beaktande av önskvärdheten av att museets nuva-rande tjänstemän även i fortsättningen knötes till museet.

Styrelsen förklarar sig vidare beredd att till det gemensamma marin- och sjöfartsmuseum i Stockholm, som kunde bli va en följd av donationen, överlämna föreningens samlingar som en statens egendom, under förut-sättning att överenskommelse med staten träffats inom utgången av år 1932 och att föreningen bleve på tillfredsställande sätt representerad i det nya museets styrelse. Beträffande hos föreningen deponerade föremål vore styrelsen beredd att hos vederbörande ägare tillstyrka fortsatt de-ponering i det nya museet på de villkor, som i allmänhet gällde för mot-svarande depositioner i andra statens museer. Slutligen ville styrelsen framhålla önskvärdheten av

att föreningens nuvarande samlingar tillika med de föremål, som av föreningen i framtiden kunde komma att anskaffas och till museet över-lämnas, bleve i huvudsak sammanförda till en från de sjökrigshistoriska samlingarna skild handelsmaritim avdelning; samt

att, så länge föreningen ägde bestånd, föreståndare för den handels-maritima avdelningen utsåges bland högst tre av föreningen föreslagna personer.

Såsom redan ovan nämnts, hava chefen för marinförvaltningen och ord-föranden i Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm i sin hän-vändelse till Kungl. Maj:t i anledning av Wallenbergsska stiftelsens gåva bland annat anhållit, att Kungl. Maj:t ville emottaga den ifrågava-rande gåvan att användas i enlighet med stiftelsens bestämmeelse.

Sammanställas de av stiftelsen angivna förutsättningarna för dess gåva, de ovan anförda uttalandena av sjöfartsmuseiföreningens styrelse och nyssnämnda anhållan hos Kungl. Maj:t av chefen för marinförvaltningen och sjöfartsmuseiföreningens ordförande, torde såsom deras huvudsak-liga syfte framgå,

att ett statens museum inrättas, omfattande i allt väsentligt statens i huvudstaden förvarade sjökrigshistoriska samlingar och Föreningen Sve-riges sjöfartsmuseums i Stockholm samlingar jämte respektive samlin-gar tillhörande depositioner;

att Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm skänker staten föreningen tillhöriga samlingar, till vilken gåva föreningen anknyter vissa önskemål — därest så skulle anses nödigt, torde gåvobrev å samlingarna böra utfärdas — samt överför, i den mån ägarnas samtycke därtill kan vinnas, hos föreningen deponerade föremål till det nya museet;

att en byggnad, som skall vara statens tillhörighet, genom statens för-sorg uppföres för det nya museet;

att staten tillhandahåller tomt för museibyggnaden;

att staten får under angivna förutsättningar såsom gåva mottaga Knut och Alice Wallenbergs stiftelses donation å 800,000 kronor att användas till museibyggnadens uppförande;

att, såsom en självfallen följd av att det nya museet bliver en statsinstitution och museibyggnaden statens egendom, staten ombesörjer och bekostar samlingarnas vård, underhåll och tillväxt samt byggnadens underhåll och skötsel; samt

att erforderliga beslut och överenskommelser skola hava kommit till stånd före utgången av år 1932.

Vad beträffar det av sjöfartsmuseiföreningens styrelse i dess ovan nämnda skrivelse den 18 juni 1931 uttalade önskemålet, att nuvarande tjänstemän vid föreningens museum knötes till det nya museet, har detta, enligt vad utredningsmännen inhämtat, avseende närmast å föreningens museiföreståndare och -vaktmästare.

Styrelsens önskan om att de av föreningen skänkta samlingarna jämte tillhörande depositioner skola utgöra en särskild avdelning i det nya museet har beaktats i utredningsmännens organisationsförslag.

Styrelsens önskemål, att så länge föreningen ägde bestånd, föreståndare för nyssnämnda särskilda avdelning måtte utses bland högst tre av föreningen föreslagna personer, torde få anses tillgodosett genom att, på sätt utredningsmännen ifrågasätta, föreningen erhåller rätt att hos Kungl. Maj:t föreslå två ledamöter i det nya museets styrelse, vilken skall hava till uppgift bland annat att avgiva förslag till besättande av avdelningsföreståndarbefattning vid museet.»

Utredningsmännen anföra därefter, att de icke finna påkallat att utförligare motivera behovet av att statens sjökrigshistoriska och Sveriges sjöfartsmuseums samlingar hållas tillgängliga för allmänheten. Det synes nämligen ligga i öppen dag, att dessa samlingar på ett åskådligt och instruktivt sätt gäve kunskap om den betydelsefulla del av vårt nationella liv, som örlogs- och handelsflottorna intagit och ännu intoge. Klart vore också, att detta behov bäst tillgodosåges genom samlingarnas utställande i huvudstaden.

Att behov av större och mera ändamålsenliga museilokaler föreläge för de båda samlingarna förklara sig utredningsmännen hava funnit framgå redan av den lämnade redogörelsen för samlingarnas förvaring. De hänvisa emellertid även till vad härom anförts i förutnämnda framställning den 29 november 1928 om lotterimedel till uppförande av ett marin- och sjöfartsmuseum i Stockholm. Däri anfördes bland annat följande:

»Sedan länge föreligger ett starkt framträdande behov av en lämplig byggnad för inrymmande av de i kulturhistoriskt och historisk-tekniskt hänseende synnerligen värdefulla bestånd av fartygsmodeller och övriga föremål, som tillhöra statens sjökrigshistoriska samlingar och Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm. Detta behov har med åren, på grund av respektive samlingars ständiga tillväxt, gjort sig alltmer gällande.

Statens sjökrigshistoriska samlingar äro för närvarande spridda på ett

*Behovt av
den ifråga-
sätta musei-
byggnaden.*

flertal platser. Huvudparten av de vackra och dyrbara fartygsmodellerna ävensom en del vapen, skeppsornament, navigeringsinstrument, taylor m. m. är så långt det ringa utrymmet medgiver tillfälligt inrymd i f. d. Skogsinstitutets byggnad vid Strandvägen i Stockholm, varest föremålen äro ordnade till ett för allmänheten tillgängligt provisoriskt marinmuseum. Ett flertal kanoner förvaras i källarlokalerna i gamla riksbankshuset vid Järntorget¹, en mångfald oljemålningar och kopparstick äro deponeerade i marinstabens lokaler, sjökrigshögskolan och varvschefens i Stockholm ämbetsrum, varjämte en mycket stor och värdefull samling föremål är magasinerad å örlogsvarven, såsom båtar, artilleri-, torped- och flygmateriel, kanoner, master och rundhult, galjonsbilder, skeppsornament m. m. Dessutom förefinnes ett ständigt växande antal föremål, vilka vid utrangering av flottans materiel tillvaratagits och vilka äro avsedda att tillföras statens sjökrigshistoriska samlingar, men som i brist på museiutrymme måste förvaras å varven.

Lokalerna i f. d. Skogsinstitutet lämna icke närmelsevis det utrymme för speciellt fartygsmodellerna, som åskädligheten i ett museum fordrar. De å varven tillgängliga förvaringsplatserna medgiva icke det skydd mot eldfara, som samlingarnas värde oundgängligen kräver. Dessutom äro dessa lokaler oeldade och fuktiga och således särdeles olämpliga för de rikhaltigt förekommande stål-, metall-, trä- och textilföremål, vilka, en stor del redan betänkligt åverkade, torde taga obotlig skada, om de ej snarligen bliva förflyttade till ändamålsenliga lokaler och underkastade erforderlig vård.

Vad Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm angår föreligger, som känt, stort trångmål med avseende på lokalfrågan, vilken hittills erhållit en endast provisorisk lösning i och med samlingarnas sammanförande och ordnande till allmänhetens beskådande i en ur flera synpunkter icke tillfredsställande lokal i Skeppsbron 36 i Stockholm.

Dessa samlingar, som flitigt tillföras nya föremål, äro av synnerligen stort kulturhistoriskt värde och förtjäna därför en mera ändamålsenlig utställnings- och förvaringsplats. — — — Till följd av utställningslokalerens begränsade utrymme hava stora delar av föreningens samlingar sedan lång tid måst magasineras.

Genom sammanförande av här omnämnda maritima museiföremål till en gemensam byggnad kan åstadkommas ett museum av akttningsbjudande kvalitet. Det är därvid särskilt att märka, att de till statens sjökrigshistoriska samlingar hörande fartygsmodellerna, vilka på ett fullt sakligt sätt återgiva den intressanta successiva omvandling, som vår örlogsflottas fartyg undergått alltsedan mitten av 1600-talet till närvarande tid, äro med hänsyn till vederhäftighet fullt jämförbara med det bästa i sitt slag. »

Utredningsmännen, som konstaterat, att det sålunda anförda i huvudsak alltjämt ägde giltighet, hade blivit övertygade om att en museibyggnad för inrymmande av de båda samlingarna snarast möjligt borde komma till stånd.

*Erfordriga
lokal-
utrymmen.*

I sistnämnda framställning förutsattes, att den därmed avsedda museibyggnaden med hänsyn icke blott till samlingarnas dåvarande omfattning

¹ Dessa kanoner äro numera magasinerade i en uthusbyggnad vid f. d. Skogsinstitutet.

utan även till framtida förvärv och kompletteringar borde innehålla sammanlagt cirka 5,000 kvadratmeters golvyta, varav 2,800 kvadratmeter avsågos för statens sjökrigshistoriska samlingar, 1,200 för sjöfartsmuseet, 750 för specialavdelningar och reservutrymme samt 250 för entré, bibliotek, expeditionsrum, verkstad och bostad för en tillsyningsman m. m.

Den förut omnämnda promemorian i ämnet av den 24 oktober 1930 innefattade kostnadsberäkningar för två alternativa museibyggnader, den ena med 5,000 och den andra med 3,000 kvadratmeters golvyta. Byggnadskostnaderna beräknades till respektive 1,260,000 och 885,000 kronor. I båda fallen beräknades 20,000 kronor tillkomma för anordnandet av pristävlan och övriga förberedande åtgärder. Sistnämnda alternativ torde hava utgjort grundvalen för det av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse lämnade erbjudandet.

Utredningsmännen säga sig hava kommit till den uppfattningen, att det mindre av de båda byggnadsförslagen borde komma till utförande. En med biträde av de båda museiföreståndarna företagen undersökning av lokalbehovet hade givit vid handen, att en sådan byggnad erbjöde tillräckliga utrymmen för en överskådlig framtid, även med hänsyn tagen till den utökning av samlingarna, som givetvis komme att äga rum.

Vid nämnda undersökning hade förutsatts, att de största galjonsbilderna icke skulle beredas utrymme i det nya museet.

Av museibyggnadens golvyta avsåges omkring 2,550 kvadratmeter för utställningsändamål mot omkring 900 kvadratmeter i de båda museernas nuvarande lokaler, medan återstoden, omkring 450 kvadratmeter, toges i anspråk för expeditionsrum, bibliotek, arkiv, verkstad, magasin, bostad för vaktmästare m. m. Av utrymmet för utställningsändamål borde i enlighet med den till grund för donationen liggande planen ungefär två tredjedelar avses för statens sjökrigshistoriska samlingar och återstoden för sjöfartsmuseet. Det behov av ytterligare utrymmen, som i en framtid kunde komma att uppstå, borde lämpligen tillgodoses genom tillbyggnad av museibyggnaden.

Då det gällt att å kronans mark utvälja en tomt för museet, vilken kunde anses fylla det av Wallenbergska stiftelsen uppställda kravet på god belägenhet, hade utredningsmännen efter noggrant övervägande funnit den lämpligaste platsen vara en på området för 1930 års Stockholmsutställning å norra stranden av Djurgårdsbrunnsviken närmast väster om f. d. livregementets dragoners kasernområde mellan detta och de för utställningen anlagda gradinerna belägen tomt.

En västlig del av tomten ligger på mark, som omhänderhaves av djurgårdskommissionen, och återstoden på sådan mark å Norra Djurgården, som står under riksmarskalksämbe-
tets förvaltning. Denna östra tomt del
sambör med det forna kasernetablissem-
entets markområden, vilka av riks-
marskalksämbe-
tet jämlikt kontrakt upplåtits till arméförvaltningens forti-
fikationsdepartement mot viss årlig mindre avgift till djurgårdskassan.

*Byggnads-
tomt.*

Utredningsmännen hade hos djurgårdskommissionen, riksmarskalksäm-betet och arméförvaltningens fortifikationsdepartement gjort förfrågan, huruvida vederbörande kunde förväntas tillstyrka, att en tomt av angiven ungefärlig belägenhet och utsträckning av kronan upplätes till plats för ifrågavarande museum. Djurgårdskommissionen hade upplyst, att den ställde sig välvillig till den ifrågasatta tomtupplåtelsen. Riksmarskalks-ämbetet hade uttalat, att ämbetet icke funne hinder möta för upplåtelsen, i vad den berörde under dess förvaltning stående del av det föreslagna området, under förutsättning att de militära myndigheter, som på arren-de innehade ifrågavarande område, därtill lämnade sitt bifall. Arméför-valtningens fortifikationsdepartement hade förklarat sig icke hava något att erinra mot den föreslagna markupplåtelsen på av chefen för östra arméfördelningen angivna villkor. Dessa villkor vore dels att omlägg-ning av vissa å området ifråga befintliga avloppsledningar utan särskild kostnad för statsverket verkställdes, dels ock att kasernetablisementets förseende med elektrisk energi icke försvårades eller fördröjades därige-nom, att en i samband med 1930 års utställning uppförd transformator-station omedelbart väster om kasernområdet skulle komma att borttagas vid museibyggnadens uppförande.

Arkitekt-
tävlan.

För utrönande av kostnaderna för uppförandet av en ändamålsenlig och värdig museibyggnad med de lokalutrymmen, som förut angivits såsom tillräckliga, hade lämpliga och tillräckligt utförliga skissritningar synts utredningsmännen erfordras. För detta ändamål hade utredningsmännen ansett en arkitekttävlan önskvärd. På av dem gjord framställning hade Kungl. Maj:t i det förut omnämnda brevet den 26 juni 1931 an-befallt statskontoret, att av den utav penninglotterimedel beviljade, under ämbetsverkets förvaltning ställda fonden å 100,000 kronor för uppförandet av en museibyggnad i Stockholm för inrymmandet av statens sjökrigs-historiska samlingar, efter rekvisition, till utredningsmännen utbetala ett belopp av högst 5,000 kronor att användas för anordnande av en sådan tävlan.

Efter det utredningsmännen hos byggnadsstyrelsen anhållit om erfor-derlig byggnadsteknisk utredning för en arkitekttävlan samt om anvis-ning å museibyggnadens lämpliga placering på den tilltänkta tomten, hade byggnadsstyrelsen med skrivelse den 23 juli 1931 överlämnat ett in-om styrelsen utarbetat förslag till program för uppgörande av förslag till en museibyggnad.

I skrivelsen hade givits uttryck åt den uppfattningen, att det vore lämp-ligast att, i stället för en allmän arkitekttävlan, tre arkitekter anmodades att mot viss ersättning uppgöra och inkomma med skisser efter det av styrelsen föreslagna byggnadsprogrammet samt att för bedömning av in-kommande skisser en sakkunnig arkitekt borde tillkallas för att för utred-

ningsmännen framlägga motiverat utlåtande, och borde skisserna i samband med nämnda granskning kostnadsberäknas av därtill kompetent person. Beträffande museibyggnadens placering hade styrelsen förordat, att byggnadsplatsen icke för det dåvarande närmare fixerades, utan att det lämnades öppet för deltagarna i den blivande tävlingen att utvälja denna plats inom viss angiven större del av det på norra stranden av Djurgårdsbrunnsviken väster om kasernområdet belägna forna utställningsområdet. Styrelsen hade ansett sig endast böra framhålla, att någon mark utöver den, som själva byggnaden komme att upptaga, lämpligen icke borde avsättas, men byggnaden givetvis så förläggas, att möjlighet för framtida utvidgning förefunnes.

I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag hade utredningsmännen beslutat inskränka tävlingen till tre arkitekter och efter samråd med styrelsens chef anmodat byggnadsrådet Ragnar Hjorth, arkitekten Cyrillus Johansson och professorn Ragnar Östberg att var för sig på grundval av det inom byggnadsstyrelsen utarbetade programmet upprätta och före utgången av september 1931 till utredningsmännen avlämna förslag till byggnad för ett marin- och sjöfartsmuseum, förlagd till norra stranden av Djurgårdsbrunnsviken mellan Källhagen och f. d. livregementets dragoners kasernområde.

Enligt det uppställda byggnadsprogrammet skulle förslaget vara en idéskiss, dock tillräckligt utförlig att medgiva en approximativ kostnadsberäkning, samt omfatta

1) en situationsplan i skala 1:400 — sedermera medgavs alternativt användandet av skalan 1:800 — över visst område, räknat från och med stallbyggnaderna på kasernområdet, vilka ifrågasatts komma till användning för ett tekniskt museum, till och med »Planetariet» samt till angränsande gator och strandkvarter,

2) planer i skala 1:200,

3) erforderliga fasader jämte sektioner i skala 1:200,

4) ett perspektiv,

5) en kortfattad beskrivning.

Beträffande *museibyggnadens förläggning* uttalades i programmet, att densamma vore avsedd att uppföras inom visst angivet område. Det skulle beaktas, att byggnaden så förlades, att den *dels* finge ett lämpligt läge i förhållande till terräng och omgivande bebyggelse, *dels* kunde tillbyggas, *dels ock* möjliggjorde uppförandet av en större byggnad för ett tekniskt museum på den plats, som nu upptoges av kasernstallarna. Marin- och sjöfartsmuseibyggnaden borde ej uppföras på mindre avstånd än 18 meter från angränsande byggnad, »Planetariet» dock undantaget.

Bland programmets bestämmelser om *den allmänna planläggningen av museibyggnaden*, vilken skulle innehålla en nyttig golvyta av 3,000 kvadratmeter, fördelade å två våningar och en eventuell souterrainvåning, hade framhållits såsom det viktigaste kravet, att möjlighet bereddes till

god belysning och väl proportionerade salar av växlande storlek. För sådant ändamål borde yttermurarnas fönsterindelning vara möjligast regelbunden, inre bärande murar undvikas och ersättas med en smäcker pelarkonstruktion, golv- och takytor vara plana och utan indelning inom så stora sektioner som möjligt samt byggnadens fasta stomme lämna största rörelsefrihet åt den museala inredningen. Våningshöjden hade angivits till 3.4 meter i souterrainvåningen samt 4 meter i de båda andra våningarna, sistnämnda mått dock ökat till 5.5 meter över en golvyta av 270 kvadratmeter, vilket rum erfordrades för de större örlogsfartygsmodellerna samt skonerten Amphions akterspegel, som nu förvaras å flottans varv i Stockholm. Därjämte hade omnämnts det av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse för dess donation uppställda villkoret, att museibyggnaden icke finge uppföras i funktionalistisk stil.

Slutligen hade stipulerats, att alla inkommande förslag skulle bliva statens egendom.

På begäran av arkitekterna, vilka mottagit uppdraget, hade utredningsmännen sedermera medgivit, att tiden för dess fullgörande utsträcktes till den 15 oktober 1931, då förslagen hade avlämnats. I enlighet med av utredningsmännen under hand uttalad önskan hade förslagen varit anonyma och åtföljda av namnsedlar. Samma dag hade förslagen överlämnats för granskning till professorn C. G. Bergsten, vilken av utredningsmännen, efter samråd med byggnadsstyrelsens chef, utsetts till granskningsman.

Med skrivelse den 11 november 1931 hade professorn Bergsten återställt de tre förslagen jämte obrutna namnsedlar samt överlämnat utlåtande över förslagen ävensom inom byggnadsstyrelsen verkställda kostnadsberäkningar.

Vid namnsedlarnas öppnande av utredningsmännen hade det visat sig, att det med »Galejan» märkta förslaget uppgjorts av byggnadsrådet Hjorth samt de båda med ankare betecknade av arkitekten Johansson (vinkelbyggnaden) och professorn Östberg (den bågformade byggnaden).

Utredningsmännen lämna sedermera en kortfattad redogörelse för byggnadsförslagen och professorn Bergstens utlåtande över desamma samt anföra härutinnan följande:

*Byggnads-
rådet Hjorths
förslag.*

»Byggnadsrådet Hjorths förslag upptager i nära anslutning till programmets anvisningar en byggnad med en nyttig golvyta av något över 3,000 kvadratmeter i tre etager — souterrainvåning, bottenvåning och övre våning — samt företer en mycket koncentrerad planlösning med en huvudtrappa förlagd till byggnadens mitt. I souterrainvåningen är endast den ena hälften planerad för utställning av föremål, medan till den andra förlagts expeditionslokaler, vaktmästarbostad m. m. Salen för de större fartygsmodellerna har inrymts i övre våningen, och har erforderlig höjd vunnits genom att här höja taket på vindsutrymmets bekostnad. Förslagsställaren har förlagt byggnaden omedelbart väster om f. d. livregementets dragoners kasernområde parallellt med det i områdets västliga gräns uppförda ridhuset och med exakt samma längd som det sist-

nämnda. En framtida tillbyggnad tänkes anknuten till byggnadens norra ändparti. Kostnaderna för förslaget utförande hava beräknats till 925,000 kronor, varav 70,000 kronor för terrasserings- och vägarbeten samt för planering och plantering kring byggnaden.

Professorn Bergsten uttalar, att genom den föreslagna förläggningen av byggnaden denna komme i god kontakt med byggnaderna på kasernområdet och Ladugårdsgärdet bleve mera öppet mot den öppna platsen (festplatsen) å det forna utställningsområdet och Djurgårdsbrunnsviken än i de båda andra tävlingsförslagen. Enligt hans mening ägde byggnaden monumentalitet, varjämte dess exteriör kännetecknades av saklighet och goda proportioner och hade en för uppgiften väl lämpad karaktär med hänsyn såväl till det ändamål byggnaden hade att fylla som ock den terräng, i vilken byggnaden vore avsedd att uppföras. Byggnadens planlösning utmärkte sig för klarhet och cirkulationen för publiken vore tillfredsställande ordnad. Utställningssalarna bleve mycket rikligt belysta från stora fönster i byggnadens samtliga fasader. Häremot anmärker professorn Bergsten, att belysningen för uppställning av museiföremålen nog komme att medföra föga omväxlingsmöjligheter, varför den museala anordningen i detta museum lätt kunde komma att i viss mån verka enformig och trötande. I salen för fartygsmodellerna vore det problematiskt huru belysningen kunde ordnas, enär modellerna krävde en lugn bakgrund och icke borde ses emot med fönster uppdelade väggar.

Professorn
Bergstens
utlåtande.

Arkitekten Cyrillus Johanssons förslag innefattar en huvudbyggnad i två våningar, bottenvåning och övre våning, förlagd parallellt med strandlinjen mot Djurgårdsbrunnsviken och en »örlogshall» för de större fartygsmodellerna i en flygel vinkelrätt mot huvudbyggnaden, så att de båda byggnadsdelarna på två sidor omsluta en museigård, vars norra sida tänkes begränsad av ett lågt galjongalleri, medan dess östra sida är reserverad för framtida tillbyggnad. Komplexet innehåller något mera än 3,200 kvadratmeter nyttig golvyta och är avsett att ligga intill Kavallerivägen (landsvägen från diplomatstaden förbi kasernområdet) och omedelbart väster om kasernområdet. De båda byggnadsdelarna äro relativt låga. Förslaget utförande har beräknats draga en kostnad av 1,020,000 kronor, varav 75,000 kronor belöpa sig på utvändiga terrasserings- och vägarbeten samt planering och plantering kring byggnaden.

Arkitekten
Johanssons
förslag.

Professorn Bergsten finner förslaget planutbildning med en huvudlänga mot vattnet och i vinkel mot denna en flygel i riktning mot Kavallerivägen i och för sig vara en god och tilltalande lösning av den föreliggande uppgiften, men anser museigårdens läge bakom huvudbyggnaden knappast tilltalande. Gentemot museibyggnadens placering kunde anmärkas, att byggnaden skulle komma att skilja Ladugårdsgärdet från Djurgårdsbrunnsviken. Utsikten från Gärdet över Brunnsviken vore emellertid givetvis av sådant värde, att man icke utan tvingande skäl skulle bygga för denna. Byggnadens exteriör kunde trots obestridda arkitektoniska förtjänster ej betecknas såsom lycklig för platsen. Förslagsställaren hade tydligen eftersträvat en viss monumentalitet i fasadverkan och därvid lagt för stor vikt vid den samlade verkan av en obruten fasadyta, vilket skett på bekostnad av en naturlig placering av fönstren. Detta såväl som den föreslagna takformen gjorde, att byggnaden ej

Professorn
Bergstens
utlåtande.

rätt väl ginge samman med den enkelhet i uttrycksmedlen och osökta gestaltning, som man gärna ville finna vid bebyggelsen av djurgårdsmark. Planutrymmet vore väl tillvarataget med lämpligt förlagd entré, från vilken publiken lätt fördelade sig på de olika museiavdelningarna, som vore väl ordnade och med goda cirkulationsmöjligheter. Förläggningen av örlogshallen vore särskilt tilltalande. Den här föreslagna, ensidiga, högt placerade sidbelysningen vore mycket lämplig. Belysningen av utställningsrummen i bottenvåningen hade ordnats med lågt — på ett avstånd av 0.5 meter över golvet och 1 meter från takets underkant — sittande fönster, vilket av flera skäl knappast kunde anses riktigt lämpligt för utställningssalar av detta slag. I den övre våningen vore fönstren placerade i ytterväggens överkant utefter hela väggen, omkring 3 meter över golv, vilken anordning säkerligen komme att verka tröttande och beklämmande, då den ej gäve besökaren möjlighet att under rundvandringen understundom blicka ut i omgivningarna. Expeditionslokalerna och vaktmästarbostaden vore väl förlagda i bottenvåningen i huvudbyggnaden.

Professorn
Östbergs
örslag.

Professorn Östberg har skisserat en byggnad med inåtböjd fasad av 1700-talskaraktär och uppförd i två våningar — bottenvåning och övre våning — med en sal för de större fartygsmodellerna, »Amphionsalen», sträckande sig genom båda våningarna. I källaren äro verkstad, magasin, pann- och kolrum med flera dylika utrymmen förlagda. Byggnaden, som giver en nyttig golvyta av omkring 4,650 kvadratmeter, omsluter två långsträckta centralgårdar, skilda från varandra genom byggnadens kupolförsedda mittparti, som förutom den nyssnämnda Amphionsalen innehåller vestibul, trappor och en rund utställningssal under kupolen. I byggnadens båda ändpartier finnas öppna loggior. Förslagsställaren har förlagt byggnaden ungefärligen på den tomt, som utredningsmännen avsett för museibyggnaden, i snedställning i förhållande till byggnaderna på kasernområdet. Den beräknade kostnaden för förslagets utförande utgör 1,255,000 kronor, varav 45,000 kronor komma på väg-, planerings- och planteringsarbeten m. m.

Professorn
Bergstens
utlåtande.

Byggnadens förläggning i snedställning i förhållande till kasernområdets stallbyggnader anser professorn Bergsten vara av intresse. Härigenom komme byggnaden att i någon mån minska öppenheten mot Ladugårdsgärdet, vilken omständighet dock betydde mindre, då insynen från Gärdet vore mera betydelsefull från den mer västligt belägna delen av Gärdet. Genom snedvridningen liksom vände sig fasaden på ett inbjudande sätt mot vattenbassängen, varjämte läget i stadsbilden i relation till det på andra sidan vattnet belägna Nordiska museet liksom säkrades. Byggnaden hade å andra sidan genom sin snedställning frigjorts från kasernstallarnas komplex, vilket emellertid, då det här gällde två baksidor, ej finge tillmätas för stor betydelse.

Förslagsställaren hade synbarligen strävat efter att giva byggnaden en sådan utsträckning i fasad, att densamma täckte de bakomliggande byggnaderna å kasernområdet. Härigenom hade han uppnått en mäktighet i byggnadens massverkan, som kanske kunde vara berättigad med hänsyn till dess pendangställning till Nordiska museet, varigenom dessa båda byggnadsverk på ett imponerande sätt behärskade vattnet och parklandskapet, som omramade detta. Huruvida det vore nödvändigt att tillgripa så kraftiga uttrycksmedel kunde med fog ifrågasättas. Landskapets

spröda och ömtåliga karaktär kanske helst fordrade, att den nya musei-byggnaden ikläddes en möjligast blygsam attityd.

Byggnadens planutbildning vore mycket ståtlig med en cirkelformad vestibul, dubblerade huvudtrappor och rätt fram Amphionsalen, som ginge genom båda våningarna, samt på ömse sidor om denna mittaxel museisalarna, förlagda omkring två helt kringbyggda centralgårdar, det hela planlagt med mycket goda cirkulationsmöjligheter.

Belysningen av Amphionsalen med högt sittande fönster vore god, ehuru väl besökaren vid inträdet torde komma att besväras av de å fondväggen placerade fönstren. De övriga utställningssalarna vore belysta från två sidor, dels från glest i fasaden sittande fönster — i övre våningen med ordinär bröstning, i undre våningen lågt placerade — dels från å motsatta vägg mot gård tätt sittande fönster placerade i väggens överkant. Den väsentliga belysningen av salarna torde därför böra påräknas genom gårdsfönstren, vilket skulle göra belysningen i bottenvåningen väl knapp, då infallsvinkeln för ljuset på grund av gårdsbredden ej uppginge till fulla 45°. I förslagsställarens beskrivning angåves gårdarna som ett utvidgningsled för museet, varvid dessa skulle övertäckas med glasbetong. Härav kunde befaras, att belysningen i salarna bleve otillräcklig.

Byggnadens exteriör — med bortseende från ovan anförda reservationer — utvisade slutligen en vackert proportionerad, området dominerande byggnad med god karaktär, ansluten till 1700-talets stilepok, som genom sin måttfullhet i uttryckssättet väl lämpade sig för det område, för vilket byggnaden vore avsedd.»

I granskningsutlåtandet förklarar professorn Bergsten till sist, att han funne det med mottot »Galejan» utmärkta förslaget, d. v. s. byggnadsrådet Hjorths, efter de uppställda programpunkterna vara de övriga förslagen överlägset samt yttrar bland annat:

*Professorn
Bergsten
förordar byggnadsrådet
Hjorths
förslag.*

»Förslaget, som vad kostnaden beträffar, är det billigaste av de tre förslagen, innehåller exakt de i programmet begärda golvutrymmena. De erhållna lokaliteterna äro visserligen ur vissa synpunkter, såsom de till souterrainvåningen förlagda lokalerna och en viss enformighet i belysningen av utställningssalarna, underlägsna de båda övriga förslagen, men lösningen med hänsyn till förslagets prisbillighet, inkomponering å platsen och exteriörens gestaltning väger över här ovan anmärkta brister, varför förslaget måste anses vara det av de föreliggande förslagen, som i första hand bör kunna komma i fråga till vidare utarbetande för ernående av en slutgiltig lösning av byggnadsfrågan.»

Utredningsmännen uttala sig om tävlingsförslagen på följande sätt:

*Utrednings-
männens
omdöme om
förslagen.*

»För egen del kunna utredningsmännen icke skatta byggnadsrådet Hjorths förslag så högt, om ock detsamma är billigast och i vissa hänseenden nära ansluter sig till det uppställda byggnadsprogrammet. Det bör också bemärkas, att förslaget, ehuru billigast, icke skulle utan vissa modifieringar kunna utföras med till buds stående medel. Dessutom synes byggnadens exteriör icke stå i god överensstämmelse med det av Wallenbergska stiftelsen uppställda villkoret, att byggnaden icke uppföres i funktionalistisk stil.

Mot arkitekten Johanssons förslag har professorn Bergsten, såsom ovan

anförts, riktat vissa vägande anmärkningar, vilka synas utredningsmännen berättigade, varför detta förslag icke torde böra komma till utförande.

Utredningsmännen hava däremot funnit professorn Östbergs förslag särskilt tilltalande och äga så huvudsakliga förtjänster — jämväl erkända av professorn Bergsten — att lösningen av byggnadsuppgiften borde ske i huvudsaklig överensstämmelse därmed. Anslutningen till 1700-talsstil är särskilt lycklig med tanke på att örlogsflottan under Gustav III upplevde en ny storhetsperiod och att handelsflottan under 1700-talet förde vår flagga ut på världshaven. Oförändrat kunde förslaget icke ifrågakomma på grund av dess för stort tilltagna utrymmen med därav följande högre kostnader.»

Professorn
Östbergs om-
arbetade för-
slag, som av
utrednings-
männen för-
ordas till
utförande.

Då en beskärning av byggnadens omfång och kostnader syntes kunna med fördel vidtagas utan att förslagets förtjänster bortfölla, anmodades professorn Östberg att med ledning av vissa av utredningsmännen angivna önskemål verkställa en omarbetning av förslaget.

I anledning härav framlade professorn Östberg ett den 23 november 1931 dagtecknat förslag, utgörande en modifiering i enlighet med utredningsmännens önskemål av det tidigare förslaget, ävensom kostnadsberäkning utförd av den tjänsteman i byggnadsstyrelsen, som verkställt de förut omnämnda kostnadsberäkningarna av tävlingsförslagen.

Det nya förslaget innebär i huvudsak endast en minskning av måtten å den ursprungliga byggnaden och dess utrymmen samt en därigenom och genom museigårdarnas borttagande och vissa andra förenklingar åvägabragt minskning av byggnadskostnaderna. Byggnadens längd har sålunda minskats från 139 till 119 meter och bredden genom gårdarnas borttagande från 23 till 15 meter samt mittpartiet i förhållande härtill, varigenom professorn Bergstens anmärkning mot den ursprungliga byggnadens alltför mäktiga massverkan torde bortfalla. Byggnadens förläggning, dess exteriör och plandisposition överensstämmer i övrigt med den tidigare byggnaden med undantag för expeditiionsrum, vaktmästarbostad och vissa andra utrymmen, som ej äro avsedda för utställningsändamål.

Byggnaden är uppförd i två våningar med Amphionsalen öppnande sig mitt för huvudporten och sträckande sig genom båda våningarna. En rund vestibul med sidoliggande kapprum är tänkt att även kunna utnyttjas för föreläsningar m. m. och beräknas kunna rymma omkring 150 personer. Å ömse sidor om mittpartiet, som är kupolförsett, finnes i såväl botten- som övre våningen en enda stor utställningshall, vilken avses att efter de museala rumbildningsbehoven indelas medelst lätt- och skärmväggar. Den övre våningens hallar få tillgång till sidoljus samt överljus genom takfönster. I övre våningen finnes i mittpartiet ett rum av samma runda planform som den underliggande vestibulen och täckt med en halvklotformig takbildning med överljus. Övriga erforderliga nyttiga lokaler äro fördelade å bottenvåningens norra parti och södra byggnadsdelens källarvåning. I bottenvåningens entresolerade norra gavelparti ligga sålunda två expeditiionsrum, bibliotek och arkiv samt vaktmästar-

bostad med ingång från byggnadens baksida, medan en å samma sida anordnad nedfart leder till verkstad, materialbod, magasin samt kol- och pannrum. Murpartierna avses att uppföras i tegel med utvändigt slam-made fasader och i puts dragna listverk. Sockel, huvudportens omfattning och vestibulens kolonner utföras i Gotlands kalksten. Golven bestå av stålslipat cement utom i vestibul, trapphus och trappor, där de avses att utföras av kalksten. Invändigt putsas väggar och tak. För täckning av yttertak är plåt beräknad att komma till användning utom beträffande kupolen, som täckes med koppar.

Byggnaden innehåller nyttig golvyta av, i källarvåningen, 440 kvadratmeter, i bottenvåningen, 1,530 kvadratmeter och, i övre våningen, 1,355 kvadratmeter, utgörande sammanlagt 3,325 kvadratmeter.

En framtida utvidgning kan vinnas genom tillbyggnad å byggnadens baksida.

Kostnadsberäkningen slutar å ett belopp av 800,000 kronor. I detta be- *Kostnaderna.*
lopp ingå bland annat kostnader för yttre arbeten, bestående av anordnande av rännstenar samt planering och grusning närmast byggnaden, med 7,000 kronor, för grundläggningsarbeten med omkring 95,000 kronor, för ledningsarbeten med 84,000 kronor ävensom för ritningar, kontroll och administration samt oförutsedda utgifter med 83,000 kronor.

Beträffande byggnadskostnaderna anföra utredningsmännen dessutom:

»Skulle emellertid yttertaket i sin helhet — såsom med hänsyn till utseendet och varaktigheten synes utredningsmännen önskvärt — täckas med kopparplåt, ökas byggnadskostnaderna med 15,000 kronor.

Såsom redan ovan berörts, har i anledning av utredningsmännens framställning rörande upplåtelse av tomt för museibyggnaden fråga väckts av chefen för östra arméfördelningen om omläggning av vissa avloppsledningar. I sitt yttrande i frågan anförde arméfördelningschefen, att kasernetablissemmentets avloppsledningar, vilka betjänade det till själva kasernerna m. fl. byggnader förlagda etnografiska museet jämte en del bostadslägenheter för dess personal, vore så belägna, att deras huvudutlopp ginge från en punkt strax norr om den å kartan bilaga B genom röda helstreckade linjer betecknade byggnadens nordöstra hörn i sydlig riktning till Djurgårdsbrunnsviken. Ett 20-tal meter från strandkanten vore på denna ledning inkopplad en avloppsledning från en byggnad på kasernområdet söder om södra stallet. Under 1930 års utställning hade huvudledningen skadats, sannolikt på grund av sättningar i den på området verkställda utfyllningen. Det kunde därför enligt arméfördelningschefens mening antagas, att det, därest en nybyggnad här skulle uppföras, vore nödvändigt, att de omnämnda avloppsledningarna så omlades, att de ej berördes härav.

Därest den i professorn Östbergs sista förslag avsedda museibyggnaden kommer till utförande, vilken ju, såsom redan antytts, intager en del av samma tomt som den i arméfördelningschefens nyssberörda yttrande omförmälda tilltänkta byggnaden, skulle huvudledningen i fråga, om den ej bleve dessförinnan borttagen, komma att till viss del befinna sig under den Östbergska byggnaden. Då detta av flera skäl är ogörligt, måste led-

ningen flyttas österut närmare kasernområdet. Omlägningsarbetet beräknas draga en kostnad av högst 10,000 kronor, som alltså böra tilläggas byggnadskostnaden.

Den av arméfördelningschefen omnämnda transformatorstationen kan däremot utan olägenhet kvarstå på sin nuvarande plats.

Med anledning av arméfördelningschefens farhåga beträffande den mot sjön uppbyggda stenbarriärens hållbarhet må nämnas, att den nu ifrågasatta museibyggnaden, enligt vad utredningsmännen från sakkunnigt håll inhämtat, icke kommer att utöva något tryck på denna barriär.

Slutligen vilja utredningsmännen framhålla, att byggnadskostnaderna — med hänsyn till att grundförhållandena å byggnadsplatsen lätteligen kunna nödvändiggöra mera omfattande grundlägningsarbeten, än i kostnadsberäkningen för museibyggnaden antagits — kunna undergå en avsevärd ökning. Utredningsmännen hava genom Skånska cementaktiebolagets försorg låtit utföra vissa grundborrningar för att om möjligt få visshet om grundens beskaffenhet. Någon säker kännedom härom har emellertid icke på detta sätt kunnat vinnas, varför utredningsmännen anse lämpligt, att för vidrigt fall den genom utvidgade grundlägningsarbeten uppstående kostnadsökningen medtages bland byggnadskostnaderna. I kostnadsberäkningen har antagits, att byggnaden skulle vila på betongplattor. Skulle emellertid till följd av mycket dåliga grundförhållanden betongpålning dessutom krävas, lär det detta medföra en ytterligare kostnad, högst 60,000 kronor.

Därför böra enligt utredningsmännens mening till den tidigare beräknade byggnadskostnaden å 800,000 kronor läggas nu angivna kostnader för helt koppartak, omläggning av vissa avloppsledningar och eventuell betongpålning, utgörande sammanlagt 85,000 kronor. Sålunda komma de beräknade kostnaderna för det omarbetade Östbergska förslagets utförande att sluta å ett belopp av 885,000 kronor.»

Utredningsmännen uttala slutligen såsom sin mening, att en museibyggnad i huvudsaklig överensstämmelse med detta förslag bör komma till stånd genom statens försorg och att det torde böra uppdragas åt byggnadsstyrelsen att ombesörja byggnadens uppförande.

Byggnads-
tiden.

Byggnadens uppförande skulle enligt professorn Östbergs beräkning draga en tid av omkring ett och ett halvt år.

Yttranden
angående
professorn
Östbergs om-
arbetade
förslag.

Professorn
Bergsten.

I sitt av byggnadsstyrelsen överlämnade yttrande angående professorn Östbergs senaste förslag har professorn Bergsten uttalat, att han vid en jämförelse mellan detta och byggnadsrådet Hjorths förslag måste beträffande förläggningen av byggnaden vidhålla, att den av Hjorth föreslagna okonstlade förläggningen syntes honom vara den naturliga, varigenom marinmuseibyggnaden på ett fördelaktigt sätt samverkade med bakom belägna byggnader, vilka med sannolikhet komme att inrymma ett tekniskt museum, varvid en viss samhörighet mellan de båda museerna kunde åstadkommas. Beträffande plananordningen vore Östbergs omarbetade förslag överlägset Hjorths förslag genom Amphionsalens förläggning. Vad anginge arkitekturen, hade Östberg ej visat, huru museisalarna skulle kunna tillföras tillräcklig dagsbelysning, då däremot den

na fråga vore löst med den arkitektur Hjorth föreslagit. En jämförelse mellan dessa båda förslag hade lett Bergsten till den uppfattningen, att Hjorths förslag beträffande såväl situation som arkitektur fortfarande vore Östbergs överlägset, under det att plandispositionen vore bättre i Östbergs än i Hjorths förslag.

Byggnadsstyrelsen, som förklarar sig i huvudsak biträda vad Bergsten sålunda anfört, framhåller emellertid, att den i Östbergs förslag avsedda sneda förläggningen av den bågformiga museibyggnaden måste anses innebära vissa fördelar med hänsyn till att byggnaden härigenom komme, mer än byggnaderna enligt de andra tävlingsförslagen, att med huvudfasaden vända sig mot vattnet samt kunde på lämpligt sätt anslutas till den å slutningen mot stranden befintliga terrasseringen.

Vad angår byggnadskostnaderna, framhåller byggnadsstyrelsen i likhet med professorn Bergsten, att den rörande Östbergs modifierade förslag upprättade kostnadsberäkningen icke vore fullt jämförlig med kostnadsberäkningen rörande Hjorths förslag med hänsyn till att i förstnämnda förslag förutsatts ett i flera avseenden enklare utförande av byggnaden, än vad som angivits i de inom byggnadsstyrelsen upprättade kostnadsberäkningarna av tävlingsförslagen, varjämte bland annat planeringsarbetena begränsats starkare, än vad som skett beträffande tävlingsförslagen. En jämförande kostnadssammanställning med iakttagande av motsvarande förenklingar och begränsningar i Hjorths förslag visade, att det sistnämnda, utan någon som helst omarbetning, ställde sig något billigare än Östbergs modifierade förslag. I varje fall måste till de av utredningsmännen angivna kostnaderna för sistnämnda förslag läggas ytterligare 52,000 kronor, utgörande kostnader för mattbeläggning i museibyggnaden och planeringsarbeten i större omfattning, än vad som förutsettes i förslaget.

Byggnadsstyrelsen meddelar till sist — utan att ytterligare ingå på en jämförelse mellan Östbergs modifierade förslag och det Hjorthska förslaget — att Östbergs berörda förslag enligt styrelsens mening i sig själv t ägde så vägande förtjänster, att styrelsen, under förutsättning att förslaget underkastades omarbetning för åstadkommande av bättre belysningsförhållanden inom den däri avsedda byggnaden samt för eventuellt erforderlig minskning av byggnadskostnaderna, ansåge sig kunna tillstyrka sistnämnda förslag att i huvudsak läggas till grund för det planerade marin- och sjöfartsmuseet.

Byggnadsrådet Hjorth har, i anledning av byggnadsstyrelsens yttrande i ärendet, i sin förutnämnda, till handelsdepartementet ingivna skrift anhållit, att då det föreliggande utredningsmaterialet i byggnadsfrågan syntes böra bliva föremål för ett mera fullständigt bedömande och principiellt ställningstagande från byggnadsstyrelsens sida, styrelsen måtte anmodas avgiva förnyat yttrande.

Byggnads-
styrelsen.

Byggnadsrådet
Hjorth.

Vitterhets-,
historie- och
antikvitets-
akademien
m. fl.

Samtidigt som vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien finner byggnaden — fränsett belysningsförhållandena — hava i allt väsentligt väl disponerade utställningslokaler med möjligheter till omväxlande och vacker interiörverkan, framställer akademien åtskilliga anmärkningar mot administrations-, bostads- och andra icke för utställningsändamål avsedda lokalers förläggning och knapphet. Liknande synpunkter framföras även av marinförvaltningen och föreståndaren för marinmuseet. Även utredningsmännen själva hava antytt lämpligheten av att vid byggnadens utförande vissa förbättringar genomfördes. Akademien framhåller till sist nödvändigheten av att byggnadsritningarna, innan de definitivt fastställdes, granskades av musealt sakkunnig myndighet.

Djurgårds-
kommissionen
m. fl.

Beträffande valet av plats för museibyggnaden har djurgårdskommissionen förklarat sig icke hava någon direkt erinran att framlöra, men ifrågasätter, att byggnaden placerades något närmare vattnet, vilket vore önskligt med hänsyn till en framtida eventuell stadsplanläggning av härvarande område. En sådan förflyttning hade professorn Östberg själv funnit lämplig. Djurgårdskommissionen har vidare berört frågan om ordnandet av avlopp från de bostäder och toaletter, som avsåges att inrymmas i museibyggnaden, och har angivit såsom den i sådant hänseende bästa anordningen, att avloppet från byggnaden sträcktes till en i närheten belägen bassäng, där kommissionen hade en pumpanordning, som överförde kloakvattnet till den stora huvudledningen över Ladugårdsgärdet med utmynnande i Stora Värtan. Kommissionen föreslår, att såsom villkor för upplåtelse av plats för museibyggnaden borde föreskrivas en dylik anordning av avloppet samt att museet för sådant fall dels bekostade alla erforderliga ändringar av pumpstationen, som bleve en följd av inledandet av den nya ledningen, dels i lämplig proportion deltog i driftkostnaderna för pumpstationen.

Under sådana villkor tillstyrker djurgårdskommissionen, att plats för museet upplåtes i enlighet med professorn Östbergs av utredningsmännen tillstyrkta museibyggnadsförslag.

Ej heller riksmarskalksämberet, arméförvaltningens fortifikationsdepartement eller chefen för östra arméfördelningen har något att erinra mot en dylik upplåtelse.

Kostnader för
samlingarnas
utställande i
den nya
museibyggnaden.

Utrednings-
männen.

Rörande vissa engångskostnader för samlingarnas utställande i den nya museibyggnaden hava utredningsmännen uttalat:

»Med den nya museibyggnadens tagande i bruk bliva givetvis vissa kostnader förknippade. Ehuru i de båda nuvarande museerna befintliga montrar avses att komma till användning i den nya byggnaden, måste man räkna med ytterligare anskaffning. De båda museiföreståndarna hava beräknat kostnaderna härför till omkring 9,000 kronor. Kostnaderna för erforderlig elektrisk armatur torde kunna anslås till omkring 10,000 kronor och för viss inredning i museet, däri inräknat anordningar för

utställningshallarnas uppdelande i lämpliga museirum eller avdelningar, samt möbelinköp för expeditiionsrum, bibliotek och arkiv, till omkring 6,000 kronor. För inflyttningen i museet böra enligt de båda museiföreståndarnas beräkningar avses 5,000 kronor.

Samtliga kostnader för samlingarnas utställande i den nya museibyggnaden torde sålunda uppgå till omkring 30,000 kronor.»

Häremot framhåller vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, att dessa kostnader förefölle att vara mycket knappt beräknade.

Vitterhets-
historie- och
antikvitets-
akademien.

Utredningsmännen hava ifråga om medel till byggnadskostnaderna och samlingarnas utställande avgivit följande förslag:

**Medel till
byggnads-
kostnaderna
och sam-
lingarnas ut-
ställande.**

»För täckande av byggnadskostnaderna böra i första hand den av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse erbjudna gåvan å 800,000 kronor komma till användning, sedan denna av Kungl. Maj:t emottagits. Enligt vad stiftelsen meddelar i sin ovannämnda skrivelse äger utbetalningen av beloppet rum, i den mån museibyggnadens uppförande fortskrider.

Utrednings-
männen.

Men utredningsmännen hålla därjämte före, att de båda byggnadsfonderna — såväl den av lotterimedel uppkomna, av statskontoret förvalta- de fonden för uppförande av en museibyggnad för statens sjökrigshisto- riska samlingar som ock den Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm tillhöriga byggnadsfonden å 12,000 kronor — även böra tagas i anspråk för samma ändamål.

Den förut omförmälda promemorian av den 24 oktober 1930, som varit framlagd för Wallenbergska stiftelsens styrelse, avser preliminär kostnadsberäkning för en gemensam museibyggnad för statens sjökrigshisto- riska samlingar och sjöfartsmuseiföreningen tillhöriga samlingar enligt förutnämnda två alternativ. I promemorian angives, att båda fonderna stå till förfogande för museibyggnadens uppförande. Det alternativ, som avsåg en museibyggnad med 3,000 kvadratmeters golvyta, krävde enligt beräkningarna, utöver de båda byggnadsfonderna, 793,000 kronor eller av- rundat 800,000 kronor. Då Wallenbergska stiftelsens fixerat donationen till sistnämnda belopp, synes förutsättningen få anses hava varit, att även fonderna skulle användas till byggnadskostnadernas bestridande.

Med anledning av att utredningsmännen under hänvisning till nu an- förda omständigheter anhöllo om meddelande om sjöfartsmuseiförening- ens uppfattning i saken, har föreningen i skrivelse den 4 januari 1932 förklarat, att den enhälligt beslutat att ställa sin byggnadsfond, pla- cerad i Göteborgs stads 5 procents obligationer å nominellt 12,000 kronor, till förfogande såsom bidrag till täckande av kostnaderna för uppförande av den museibyggnad, som kunde bli en följd av Knut och Alice Wal- lenbergs stiftelses donation, 'allt i överensstämmelse med föreningens skrivelse till utredningsmännen i juni 1931, vilket härmed bekräftas'.

Kungl. Maj:t torde böra vidtaga en liknande disposition beträffande den åt statskontorets vård anförtrodda byggnadsfonden. Av denna fond, vars kapitalbelopp ursprungligen utgjorde 100,000 kronor, hava, såsom ovan nämnts, 5,000 kronor med Kungl. Maj:ts medgivande av utrednings- männen använts till byggnadstävlingen och 95,000 kronor av statskonto- ret gjorts räntebärande sedan omkring mitten av juli 1931 till en effek- tiv ränta av något över 4 procent. Tages denna fond i anspråk först sedan övriga disponibla medel förbrukats, torde man kunna räkna med

en kapitalökning av minst 8,000 kronor, då dessförinnan minst två års ränta lärer hava lagts till fondens kapital. Kungl. Maj:ts beslut i ärendet torde jämväl böra innefatta medgivande, att fondmedlen också må användas till kostnader för samlingarnas flyttning och ordnande.

Utredningsmännen beräkna, att på detta sätt sammanlagt minst 915,000 kronor skola kunna disponeras för byggnadens uppförande och museets ordnande.

En sammanställning av ovan angivna kostnader och tillgängliga medel utvisar följande:

Omkostnader.

Byggnadskostnader enligt kostnadsberäkning	kronor 800,000
Ytterligare byggnadskostnader för helt koppartak, om-	
läggning av ledning och eventuell pålning	» 85,000
Elektrisk armatur, montrar m. m. samt flyttningskostna-	
der	» 30,000
Summa kronor	915,000.

Tillgängliga medel.

Wallenbergska stiftelsens donation	kronor 800,000
Sjöfartsmuseiföreningens byggnadsfond	» 12,000
Fonderade lotterimedel	» 95,000
Beräknad ränteinkomst	» 8,000
Summa kronor	915,000.

Följaktligen lära inga anspråk på statens ekonomiska medverkan för ifrågavarande ändamål komma att göras gällande.»

Statskontoret. Statskontoret har uttalat såsom självfallet, att den av ämbetsverket förvaltade lotterimedelsfonden borde få disponeras för ifrågavarande byggnadsföretag.

Museiinstitutionen. Utredningsmännen övergå därefter till en redogörelse för huru den nya statliga museiinstitution, som skulle bli en följd av emottagandet av den Wallenbergska stiftelsens donation, borde organiseras, i samband varmed utredning verkställes om kostnaderna för organisationen.

Utredningsmännen. Utredningsmännen framhålla till en början, att det icke kunde anses ändamålsenligt att omedelbart giva den nya museiinstitutionen en definitiv organisation, utan borde densamma tills vidare erhålla allenast provisorisk karaktär. Härför talade särskilt svårigheten att på detta stadium med visshet bedöma institutionens behov av personal med olika kvalifikationer. Vid sitt övervägande av personalbehovet hade utredningsmännen ansett, att tillbörlig hänsyn borde tagas till personalen vid de båda museer, vilka skulle ingå i den nya institutionen. Det vore också uppenbart, att särskilt arbetet med museets organiserande samt samlingarnas utställande i de nya lokalerna krävde intim förtrogenhet med båda de nuvarande museerna och deras föremålsbestånd. Detta arbete innebure givetvis åtskilliga speciella uppgifter vid sidan av det löpande mu-

seiarbetet och måste därför ställa större fordringar på arbetskrafternas omfattning än enbart det sistnämnda. Det vore därför icke osannolikt, att det permanenta personalbehovet kunde bliva ett annat. Uppförande av museiinstitutionen tillsvidare på extra stat måste därför anses ändamålsenligt. Sedan museet ägt bestånd under erforderlig tid och erfarenhet vunnits om organisationens lämplighet, borde frågan om personalens uppförande på ordinarie stat upptagas.

Såsom benämning å det nya museet föreslå utredningsmännen *marin- och sjöfartsmuseum*.

Benämning,
ändamål och
omfattning.

Dess ändamål skulle enligt utredningsmännen vara att hos vårt folk väcka och underhålla intresset för och kunskapen om såväl örlogs- som handelsflottan och dessas verksamhet i försvarets och samfärdselns tjänst samt att i sådant syfte sammanbringa, vårda och hålla för allmänheten tillgängliga fartygsmodeller och andra föremål, som vore ägnade att belysa bådas utveckling och betydelse.

Museet skulle bestå av två skilda avdelningar:

marinavdelningen, omfattande nuvarande marinmuseum jämte i detsamma befintliga depositioner ävensom de övriga statens sjökrigshistoriska samlingar i Stockholm tillhörande föremål, som ansåges böra införlivas med museet,

sjöfartsavdelningen, omfattande de Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm tillhörande samlingar, som föreningen förklarat sig villig att såsom gåva överlämna till staten, samt eventuellt hos föreningen deponerade föremål.

För sådana grenar av de båda avdelningarnas verksamhet, som vore tämligen likartade, skulle föremålen sammanföras till gemensam utställning.

Till museet skulle jämväl höra bibliotek och arkiv.

Beträffande museets ställning inom administrationen anföra utredningsmännen:

Ställning inom
administra-
tionen.

»Statens sjökrigshistoriska samlingar äro, såsom ovan berörts, underställda försvarsdepartementet. Detta har varit betingat av det historiska förhållande, att samlingarna tillhöra flottan och stå under marinförvaltningens inseende. De delar av samlingarna, som nu skola införlivas med marin- och sjöfartsmuseet såsom en avdelning av detsamma, komma därmed att avskiljas från flottan och överföras till en annan statsinstitution med sin särskilda styrelse. I och med detta bortfaller således det nyssnämnda skälet för försvarsdepartementet att taga befattning med dessa delar av de ifrågavarande samlingarna.

Då det gällt för utredningsmännen att taga ställning till spörsmålet om vilket statsdepartement marin- och sjöfartsmuseet skall tillhöra, hava utredningsmännen — utom vad nyss anförts — beaktat, dels att försvarsdepartementets befattning med de sjökrigshistoriska samlingarna torde hava varit mindre betydande, dels att departementet har talrika, makt-

påliggande och arbetskrävande uppgifter av annan karaktär. Under sådana förhållanden och då det måste anses mindre lämpligt att belasta fjärde huvudtiteln med utgifter av ifrågavarande art har det syntts utredningsmännen uteslutet att förlägga marin- och sjöfartsmuseet under försvarsdepartementet. Ett ytterligare skäl mot en sådan förläggning är att jämväl en handelsmarinavdelning skall ingå i det nya museet. Institutionens inordnande under handelsdepartementet synes fördensskull avgjort vara att föredraga.

Utredningsmännen förorda alltså, att marin- och sjöfartsmuseet skall tillhöra handelsdepartementet.»

Styrelse.

I spetsen för museet hava utredningsmännen tänkt sig en styrelse av fem personer samt såsom dess uppgift angivit, att densamma skulle leda museets verksamhet och avväga de båda museiavdelningarnas krav och intressen i förhållande till varandra och till museet i dess helhet. I styrelsen borde därför finnas företrädare såväl för museiteknisk sakkunskap som för kännedom om och intresse för museets båda verksamhetsgrenar. Då museet till sin art skulle komma att stå statens historiska museum nära och det därför syntes önskvärt, att likartade museala principer bleve tillämpade för dem båda, funne sig utredningsmännen böra föreslå, att riksantikvarien skulle vara självskriven ledamot av styrelsen. De fyra ledamöterna borde representera två örlogsmarinen och två handelssjöfarten samt utses av Kungl. Maj:t, de båda förstnämnda efter förslag av marinförvaltningen och de övriga efter förslag av Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm. Kungl. Maj:t skulle tillika förordna en av styrelsens ledamöter att vara ordförande. Styrelsen borde inom sig välja kassaförvaltare.

Ordförande- och ledamotskap i styrelsen borde hava karaktären av hedersuppdrag och följaktligen vara oavlönade.

Personal.

I fråga om den nya museiinstitutionens personalbehov anför utredningsmännen, att de båda museiavdelningarna förededde en karaktärsolikhet, som krävde insikter på delvis skilda områden. Man kunde därför icke alltid räkna med att dylika insikter liksom den intima förtrogenhet med de båda nuvarande museerna, som utredningsmännen ansett erforderlig, skulle finnas förenade hos en och samma person. Med hänsyn härtill och till omfattningen av organisationsarbetet vore det lämpligt, att vid vardera avdelningen åtminstone tillsvidare anställdes en särskild befattningshavare såsom avdelningsföreståndare.

Dessutom erfordrades en förste vaktmästare och en vaktmästare.

Förordnande såsom avdelningsföreståndare skulle meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av museistyrelsen och förordnande såsom förste vaktmästare eller vaktmästare av styrelsen efter hörande av vederbörande avdelningsföreståndare.

Därefter lämnas en redogörelse för de uppgifter, som enligt utredningsmännens mening skulle tillkomma styrelsen och de olika befattningshavarne. Av denna framgår, att styrelsen i huvudsak skulle fylla en museichefs åligganden, medan avdelningsföreståndarne tilldelats uppgifter motsvarande intendenternas vid nationalmuseum.

Styrelsens och personalens åligganden.

Utredningsmännen föreslå därjämte, att avdelningsföreståndare skall vara skyldig enligt styrelsens bestämmande under den andre avdelningsföreståndarens semester ävensom vid annan ledighet eller förfall för denne av kortare varaktighet utan särskild ersättning bestrida dennes befattning.

Den av avdelningsföreståndarne, åt vilken styrelsen uppdragit sådant, skulle slutligen åligga att föra protokollet vid museistyrelsens sammanträden ävensom att ombesörja vissa museet i dess helhet avseende bestyr, såsom att hava allmänt överinseende över museets lokaler, särskilt övervaka dessas renhållning, uppvärmning och tillbörliga säkerhet mot inbrott och eldfara, till styrelsen inlämna förslag om uppköp av bränsle, bohagsting och dylikt samt tillse, att samlingarna på fastställda tider hålles tillgängliga för allmänheten, ävensom i samråd med den andre avdelningsföreståndaren ordna därvid behövlig bevakning och tillsyn.

Utredningsmännen erinra om att avdelningsföreståndare (intendent) vid nationalmuseum eller vid statens historiska museum åtnjuter lön i lönegrad 26 i avdelning B av den löneplan, som finnes intagen i 9 § kungörelsen den 6 juni 1925 (nr 270) angående ändrad lydelse i vissa delar av avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, men uttala emellertid såsom sin mening, att nämnda befattningar beträffande såväl innehavarnes kompetens som det med befattningarna förenade arbetets beskaffenhet och omfattning måste anses mera krävande än föreståndarbefattningarna vid marin- och sjöfartsmuseum. Med hänsyn härtill borde sistnämnda befattningar i lönehänseende icke jämfästas med berörda intendentstjänster, utan en något lägre avlönning härvidlag vara skälig. Utredningsmännen ville för sin del förorda, att avdelningsföreståndarbefattning vid marin- och sjöfartsmuseum hänfördes till lönegrad B 24 och att innehavare av sådan befattning således skulle åtnjuta begynnelseavlönning enligt närmast lägre löneklass, varom stadgas i 33 § kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen.

Personalens avlönning.

Emellertid syntes som föreståndare å marinavdelningen med fördel kunna, såsom dittills vid vården av de sjökrigshistoriska samlingarna, användas en pensionerad sjöofficer eller mariningenjör. Erfarenheten hade visat, att bland dessa i allmänhet funnes någon person med de kunskaper och det intresse för ifrågavarande uppgift, som satte honom i

stånd att väl fylla en sådan avdelningsföreståndares åligganden. Träffades, såsom utredningsmännen ville förorda, en sådan anordning, erfordrades för avlönandet av föreståndarbefattningen å marinavdelningen endast ett skäligt arvode utöver vederbörandes pension eller lön å övergångsstat. Blott för det undantagsfall, att denna föreståndarbefattning måste besättas på annat än nu föreslaget sätt, behövde således full avlöning utgå.

Förste vaktmästare och vaktmästare åtnjöte avlöning enligt lönegrad 7 respektive 5 i löneplanen B i avlöningsreglementet för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. Begynnelseavlöningen utginge efter 7:e respektive 5:e löneklassen med ett belopp, som enligt den för Stockholm gällande dyrortsgruppen utgjorde 2,832 respektive 2,520 kronor för år.

Då emellertid för dessa befattningshavare såsom avlönade från extra anslag komme att gälla föreskrifterna i 34 § kungörelsen med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare, skulle förste vaktmästaren kunna placeras i 5:e löneklassen och vaktmästaren i 3:e löneklassen enligt den i nyssnämnda avlöningsbestämmelser intagna löneplanen med en för Stockholm utgående avlöning av 2,520 respektive 2,208 kronor för år. En dylik begynnelseavlöning syntes utredningsmännen alltför knapp, vadan avlöningen borde få utgå efter lägst 6:e respektive 4:e löneklassen, d. v. s. en löneklass lägre än för motsvarande ordinarie befattningshavare, även om de personer, som kunde komma att förordnas, icke genom tillgodoräknande av tidigare tjänstgöring kunde placeras i lägst sistnämnda löneklasser. Utredningsmännen ville därför föreslå, att i samband med fastställande av lönegrad tillika föreskreves, att avlöningen till förste vaktmästaren skulle utgå efter lägst 6:e löneklassen och till vaktmästaren efter lägst 4:e löneklassen.

Museets personal borde alltså bestå av befattningshavare till det antal, i den lönegrad och med den begynnelseavlöning, som framginge av följande tabell:

B e f a t t n i n g	Lönegrad	Begynnelseav- löning å extra stat
1 föreståndare för marinavdelningen	B 24	7,212
1 föreståndare för sjöfartsavdelningen	B 24	7,212
1 förste vaktmästare	B 7	2,676
1 vaktmästare	B 5	2,364
Summa kronor		19,464

Emellertid komme i regel icke full avlöning att behöva utbetalas å museets stat till föreståndaren för marinavdelningen utan endast ett skäligt arvode. Detta borde utgöra 3,600 kronor. Vidare bleve förste vaktmästaren, för vilken tjänstebostad jämte värme och lyse bereddes i museibyggnaden, skyldig härför erlagga ersättning, vilken borde bestämmas

till 700 kronor. Museets avlöningskostnader minskades alltså med dels skillnaden, 3,612 kronor, mellan den för föreståndaren för marinavdelningen upptagna begynnelseavlöningen och förutnämnda arvode, dels nyssnämnda 700 kronor. I själva verket slutade sålunda den föreslagna avlöningsstaten å ett belopp av allenast 15,152 kronor.

Vad angår övriga omkostnader för museet, hava utredningsmännen föreslagit, att förste vaktmästaren för sitt bestyr med värmeledning, portvaktsgöromålen och tillsynen av städningen skulle åtnjuta en särskild ersättning av 700 kronor. För samlingarnas bevakning under besökstiden å sön- och helgdagar krävdes två tillfälliga biträden, vardera med beräknad ersättning av 1 krona 25 öre per timme, förslagsvis 600 kronor årligen. Eventuell ersättning till biljettförsäljare avsåges utgå av influtna garderobs- och inträdesavgifter. För städning beräknades en årlig kostnad av 2,400 kronor. Härtill komme kostnaderna för mera omfattande rengöring av museilokalerna en eller annan gång årligen och övrig inre renhållning, sammanlagt 500 kronor. Årskostnaderna för bränsle beräknades uppgå till högst 4,000 kronor samt för lyse till 900 kronor. För samlingarnas underhåll och förkovran samt för expenser och tryckning m. m. ansåge utredningsmännen ett årligt belopp av 9,500 kronor vara erforderligt. Årliga kostnaderna för museibyggnadens underhåll beräknades utgöra cirka 4,000 kronor. Dessa underhållskostnader ävensom kostnaderna för den yttre renhållningen och vattenförbrukning, tillsammans 500 kronor, borde icke belasta museets stat, utan bestridas av medel, ställda till byggnadsstyrelsens förfogande för sådant ändamål.

Övriga omkostnader.

Avlönings- och omkostnadsstaterna för marin- och sjöfartsmuseet skulle alltså enligt utredningsmännens förslag få följande utseende:

Avlönings- och omkostnadsstaterna.

Avlöningsstat.

Avlöningar, extra förslagsanslag kronor 15,152

Omkostnadsstat.

Arvode för bestridande av portvaktsgöromål m. m. samt ersättning till tillfälliga biträden, extra anslag	1,300	
Bränsle, lyse, inre renhållning m. m., extra förslagsanslag	7,800	
Samlingarnas underhåll och förkovran samt expenser och tryckning m. m., extra reservationsanslag	9,500	» 18,600
Summa kronor	33,752	
Därtill komme å byggnadsstyrelsens stat kostnader för byggnadens underhåll samt för yttre renhållning och vattenförbrukning		» 4,500
Summa kronor	38,252	

Inkomsterna från försäljningen av garderobs- och inträdesbiljetter borde få av museistyrelsen — utom, såsom förut nämnts, till ersättning åt biljettförsäljare — även i övrigt användas för museets verksamhet liksom jämväl inkomsterna av försålda vägledningar över samlingarna.

Tiden för
organisa-
tionens genom-
förande.

Slutligen föreslå utredningsmännen, att styrelsen för museet torde beredas tillfälle att träda i verksamhet i sådan tid, att byggnadsstyrelsen under museibyggnadens planerande och uppförande kunde vid förefallande behov samråda med densamma samt att museistyrelsen i god tid kunde förbereda och planlägga samlingarnas utställande i byggnaden.

I och med museibyggnadens fullbordan borde personalen anställas och medel till dess avlöning och till övriga omkostnader för museet finnas tillgängliga. Denna tidpunkt skulle — med utgångspunkt från den av professorn Östberg beräknade byggnadstiden av ett och ett halvt år och under antagande, att byggnadens uppförande toge sin början under sommaren 1932 — inträffa tidigast omkring årsskiftet 1933—1934. Medel till den nya museiinstitutionens upprätthållande borde i sådant fall begäras av 1933 års riksdag för senare hälften av budgetåret 1933/1934.

Reservationer.

Två av utredningsmännen hava i olika hänseenden anfört särskilda meningar. Konteramiralen Schneider uttalar, att det blivande marin- och sjöfartsmuseet borde, liksom det nuvarande marinmuseet, vara förlagt under försvarsdepartementet. Kanslirådet Carlsson föreslår, att de nya avdelningsföreståndarbefattningarna skulle hänföras till samma lönegrad, som är bestämd för motsvarande tjänster vid nationalmuseum och statens historiska museum.

Museets ställ-
ning inom
administra-
tionen.

Till motivering av sin särskilda mening har konteramiralen Schneider anfört i huvudsak följande.

Det syntes honom vara ett våldförande på traditionen att lösrycka de på örlogsvarven tillverkade fartygsmodellerna från flottan, dit de naturligen hörde hemma. Då en del av de sjökrigshistoriska samlingarna alltså kommo att finnas på örlogsvarven, skulle det nya museets inordnande under handelsdepartementet dessutom medföra en splittring av nämnda samlingar på två skilda statsdepartement. I de sjökrigshistoriska samlingarna inginge ett stort antal kanoner, varav en del utgjorde krigsbyte, ävensom torpeder, minor och övriga vapen, vilka föremål uppenbarligen hörde samman med flottan och försvarsdepartementet och icke med det departement, som representerade handeln. Den omständigheten att nämnda föremål, varav många med sekelgamla anor, erhöles plats i samma byggnad och inordnades under samma organisation som en närbesläktad samling, sammanbragt under en tid av knappt två decennier, vore icke tillräcklig anledning för att förstnämnda föremål skulle utbrytas från sitt flera århundraden gamla sammanhang med flot-

tan. Då det icke läte sig göra, att en del av det blivande marin- och sjöfartsmuseets samlingar sorterade under ett statsdepartement och en annan del under ett annat, borde hela museet sortera under försvarsdepartementet, ej minst med hänsyn till att den såväl kvalitativt som kvantitativt förnämsta delen av de samlingar, som avsåges att erhålla plats i den nya byggnaden, tillhörde flottan. Det borde vidare erinras om att artillerimuseet, som alltmer syntes utveckla sig till ett armémuseum, sorterade under försvarsdepartementet, oaktat ett närbesläktat museum, livrustkammaren, funnes, som sorterade under ecklesiastikdepartementet. För museets inordnande under samma departement som flottan talade slutligen, att samarbetet skulle väsentligen underlättas mellan museet och örlogsvärven, där de sjökrigshistoriska samlingarna i övrigt förvarades och där föremål uppkomme, som i sinom tid borde införlivas med museet.

Rörande sitt förslag att i avlöningshänseende jämställa det nya museets avdelningsföreståndare med motsvarande befattningshavare vid nationalmuseum och statens historiska museum har kanslirådet Carlsson framhållit, bland annat, att det ej funnes fog för att i och för sig sätta det arbete, som en avdelningsföreståndare vid marin- och sjöfartsmuseet hade att utföra, i en lägre klass än det motsvarande vid historiska museet eller nationalmuseum. När ett nytt statsmuseum upprättades, borde också sörjas för att detsamma erhöles betingelser att nå samma höga ståndpunkt, som våra andra liknande statsinstitutioner intoge. Det arbete, som vid nu ifrågavarande museum härför erfordrades från avdelningsföreståndarnes sida, kunde ej anses mindre krävande i fråga om beskaffenhet och omfattning än motsvarande befattningshavares arbete vid de båda andra nämnda museerna. Härtill komme, att avdelningsföreståndarne vid marin- och sjöfartsmuseet skulle erhålla en självständigare och sålunda i viss mån mera maktpåliggande och ansvarsfull ställning än intendenterna vid berörda museer därigenom, att de förstnämnda icke skulle komma att över sig hava en särskild, sakkunnig chef. Även detta förhållande talade för att avdelningsföreståndarne vid marin- och sjöfartsmuseet i lönehänseende åtminstone ej sattes lägre än intendenterna vid de andra museerna.

Avdelningsföreståndarnes avlöning.

Mot utredningsmännens förslag i avseende å den nya museiinstitutionens inordnande i förvaltningen, dess organisation m. m. hava erinringar gjorts av flera av de i ärendet hörda myndigheterna.

Yttranden angående den föreslagna museiinstitutionen.

Sålunda hava *marinförvaltningen*, *marinmuseets föreståndare* och *chefen för marinstaben* icke funnit benämningen »marin- och sjöfartsmuseum» lämplig, utan hava på anförda skäl föreslagit, de båda förstnämnda »marinmuseum» och marinstabschefen »sjöhistoriska museet». *Styrelsen för Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum* förklarar sig icke hava något att

Museiinstitutionens benämning och omfattning.

erinra mot att museets namn fastställdes till »statens sjöhistoriska museum».

Vad angår den nya museiinstitutionens omfattning, uttalar *vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* såsom önskvärt, att vid det närmare fastställandet av det blivande museets verksamhetsområde måtte beaktas, att lämplig hänsyn toges till sjöfartsmuseet i Göteborg, vilket ju även hade karaktären av ett centralmuseum för den civila sjöfarten.

Museiinstitu-
tionens ställ-
ning inom
administra-
tionen.

Mot museets av utredningsmännens majoritet förordade inordnande under handelsdepartementet hava gensagor framförts av *marinförvaltningen, marinstabschefen, varvscheferna vid flottans stationer i Stockholm och Karlskrona* samt *föreståndaren för marinmuseet*, vilka med undantag av varvschefen i Stockholm ansluta sig till konteramiralen Schneidlers reservation och, huvudsakligen på de av denne anförda skäl, tillstyrka museets förläggande under försvarsdepartementet.

Varvschefen vid flottans station i Stockholm säger sig visserligen för egen del vara av den åsikten, att museets intressen skulle komma att väl tillgodoses, vare sig det inordnades under det ena eller det andra departementet, men då olika åsikter härom yppats vid utredningen, syntes det honom lämpligt att — då så läte sig göra — välja en utväg, där även skenet av ett missgynnande av någondera av de institutioner, varav museet avsåges att bildas, kunde undanröjas. Detta skulle ske genom institutionens hänförande under ecklesiastikdepartementet, vilken lösning varvschefen jämväl av andra angivna skäl ansåge lyckligare än något av de förslag, som av utredningsmännens majoritet eller reservanten förordats.

Utan att göra något yrkande erinrar *vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien* om att övriga centrala museer vore ställda under ecklesiastikdepartementet.

Kommerskollegium, som funnit valet böra stå mellan handels- och ecklesiastikdepartementen, har i likhet med *styrelsen för Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm* anslutit sig till det av utredningsmännens majoritet framförda förslaget om museets förläggning under handelsdepartementet, men hava båda därjämte förklarat sig icke hava något att erinra mot att museet, om sistnämnda departement icke skulle ifrågakomma, inordnades under ecklesiastikdepartementet.

Vid valet mellan de båda alternativen försvars- eller handelsdepartementet säger sig *statskontoret* hava funnit de för det senare anförda skälen mest vägande, men framhåller tillika, att det nya museet även kunde tänkas inordnat under ecklesiastikdepartementet, dit likartade institutioner hörde.

Av konteramiralerna Schneidler och Lybeck har under hand till handelsdepartementet ingivits en promemoria angående organisationen av museet, för den händelse den av utredningsmännen föreslagna museiorganisationen icke ansåges böra förläggas under försvarsdepartementet.

Utredningsmännens förslag om en styrelse för museet göres av *vittherhets-, historie- och antikvitetsakademien* till föremål för vissa erinringar. Enligt akademiens mening vore det ur principiell synpunkt oriktigt att till chef för museiinstitutionen sätta en femmannastyrelse sådan som den föreslagna, liksom en sådan anordning torde visa sig opraktisk. Styrelsens ansvar och åligganden komme utan tvivel att, särskilt under byggnads- och installationstiden, bliva mycket omfattande och kräva täta sammanträden.

Musei-
styrelsen.

Kommerskollegium förklarar sig däremot kunna biträda förslaget om en styrelse i spetsen för museet och finner, liksom *statskontoret*, dess samsättning ändamålsenlig.

Vad angår personalen, finner *vittherhets-, historie- och antikvitetsakademien* kravet på nödig personal alltför litet tillgodosett. Akademien framhåller beträffande först de båda avdelningsföreståndarnes kompetens och löneställning nödvändigheten av att dessa tjänstemän ägde en beprövad museal erfarenhet och vetenskaplig skicklighet. I ersättning härför kunde de med skäl göra anspråk på full likställighet såväl i tjänsteställning som lönehänseende med nationalmuseums intendenten och statens historiska museums antikvarier, varför akademien ville föreslå, att föreståndarbefattningarna vid det nya museet hänfördes till lönegrad B 26. Enligt akademiens mening vore det vidare nödvändigt, att varje avdelningsföreståndare erhöle amanuensbiträde, varjämte krävdes en för båda avdelningarna gemensam konservator. Slutligen erfordrades viss ytterligare bevakningspersonal utöver vad utredningsmännen i sådant hänseende föreslagit.

Museets per-
sonal och dess
avlöning.

Även *marinmuseets föreståndare* har givit uttryck åt den meningen, att den av utredningsmännen föreslagna personalen vore väl knappt tillmätt.

Statskontoret och *allmänna civilförvaltningens lönenämnd* meddela, att vad utredningsmännen föreslagit om befattningshavarnas vid museet antal och deras placering i lönegrad icke givit dem anledning till erinran. Utredningsmännens förslag om medgivande av viss högre löneklass för vaktmästarna ansågo sig lönenämnden icke kunna förorda.

I övrigt har utredningsmännens statförslag med några oväsentliga undantag lämnats utan anmärkning.

Slutligen må nämnas, att *statskontoret* säger sig finna lämpligt och riktigt, att museets organisation tillsvidare erhöle provisorisk karaktär och att museet för närvarande endast uppfördes å extra stat.

Museiorganisa-
tionens provi-
soriska karak-
tär.

Sammanfattning av de ekonomiska konsekvenserna för staten av emottagandet av Wallenbergska stiftelsens donation.

De ekonomiska konsekvenserna för staten av emottagandet av Wallenbergska stiftelsens donation sammanfattas av utredningsmännen sålunda:

»Vad först angår museibyggnadens uppförande och samlingarnas ordnande, medföra dessa åtgärder inga särskilda utgifter för staten. Såsom statsmedel i egentlig mening torde nämligen icke den under statskontorets förvaltning tills vidare stående museibyggnadsfonden kunna betraktas, vilken emellertid enligt utredningsmännens förslag och beräkningar skulle komma att för ändamålet helt förbrukas.

Staten upplåter en välbelägen tomt för den nya museibyggnaden, men mottager såsom gåva en nyuppförd och värdig byggnad för sitt marinmuseum och erhåller därjämte möjlighet att för annat ändamål förfoga över det ännu bättre belägna och värdefullare Nobelparksområdet med därå beäntlig byggnad.

Kostnaderna för vidmakthållande av den nya museibyggnaden samt för museisamlingarnas vård, underhåll och tillökning ikläder sig staten. Dessa årskostnader hava ovan beräknats till 38,250 kronor, medan staten med egentliga statsmedel för närvarande bestrider allenast omkostnaderna för marinmuseet, uppgående för budgetåret 1930/1931 till 13,760 kronor. Statens merkostnad för marin- och sjöfartsmuseet bliver sålunda 24 490 kronor. Härvid har helt bortsetts från det bidrag av penninglotterimedel, som föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm under en del år fått uppbära och som för år 1932 utgår med 15,000 kronor.»

Här torde böra tilläggas, att staten utan kostnad bliver ägare till Föreningen Sveriges sjöfartsmuseums i Stockholm samlingar, vilka, såsom förut nämnts, värderats till omkring 700,000 kronor.

Utredningsmännens hemställan.

Under åberopande av den verkställda utredningen föreslå utredningsmännen, att Kungl. Maj:t ville i proposition till 1932 års riksdag hemställa, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t

att för statens räkning emottaga dels det av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse erbjudna belopp av åttahundratusen kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för uppförande i Stockholm genom statens försorg av en byggnad för marin- och sjöfartsmuseum, dels Föreningen Sveriges sjöfartsmuseums i Stockholm samlingar, dels ock föreningens byggnadsfond å tolv tusen kronor såsom ytterligare bidrag till kostnaderna för nyssnämnda museibyggnad;

att för museibyggnaden upplåta den tomtmark, som upptoges av byggnaden; samt

att för en kostnad av högst åttahundraåttiofemtusen kronor att utgå av nyssnämnda medel jämte sjuttiotretusen kronor av den av statskontoret förvaltade museibyggnadsfonden genom byggnadsstyrelsens försorg uppföra byggnad för marin- och sjöfartsmuseum i huvudsaklig överensstämmelse med professorn Ragnar Östbergs den 23 november 1931 dagtecknade förslag.

Utredningsmännen hemställa vidare, att därest propositionen av riksdagen bifölles, Kungl. Maj:t måtte

dels tillsätta styrelse för marin- och sjöfartsmuseum,

dels ock vid tidpunkten för museibyggnadens fullbordande ställa till museistyrelsens förfogande av den av statskontoret förvaltade museibyggnadsfonden återstående tjugotvåusen kronor jämte å fonden upplupen ränta.

Slutligen föreslå utredningsmännen, att Kungl. Maj:t i sinom tid måtte hos riksdagen under tionde huvudtiteln äska medel till marin- och sjöfartsmuseet samt utfärda erforderliga föreskrifter för museets organisation i enlighet med utredningsmännens förslag.

I ett på min anmodan avgivet yttrande har Knut och Alice Wallenbergs stiftelse meddelat, att stiftelsen anslöte sig till den mening, som majoriteten uttalat i utredningsmännens förslag.

Yttrande
av Wallen-
bergska stif-
telsen.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen, har det länge framstått som ett önskemål att erhålla ändamålsenliga lokaler och bättre organisation för de sjöhistoriska samlingarna från såväl marinen som handelsflottan. Det var därför ägnat att hälsas med största tillfredsställelse, då utsikt till detta önskemåls förverkligande erbjöd sig genom den av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse för ändamålet lämnade donationen av 800,000 kronor. Enligt donationsvillkoren skall beloppet närmast användas till bestridande av kostnaderna för uppförande av en byggnad för ett marin- och sjöfartsmuseum i Stockholm. Denna donation, vilken utgör ett storartat bevis på enskild offervillighet för ett allmänt ändamål, möjliggör — såsom utredningsmännen synas på ett övertygande sätt hava visat — en god lösning av en betydelsefull kulturell fråga, nämligen beredande av en värdig byggnad med tillräckliga utrymmen för en central statlig museiinstitution, omfattande såväl en örlogsmarin avdelning som sjöfartshistoriska samlingar. Även sistnämnda samlingar, som kommit till stånd genom enskildas initiativ och hängivna strävanden, erbjudas staten såsom gåva tillika med ett bidrag till kostnaderna för museibyggnadens uppförande.

Departement-
schefen.

De av chefen för försvarsdepartementet tillkallade utredningsmännen hava föreslagit, att staten skall mottaga donationerna i fråga. Två av de ämbetsverk, som avgivit yttranden i ärendet, nämligen statskontoret och kommerskollegium, hava uttryckligen lämnat sitt tillstyrkande härtill, medan tre andra myndigheter — marinförvaltningen, marinstabschefen samt vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien — utan att göra något direkt uttalande i frågan, i sina yttranden tydligen utgått från den uppfattningen, att donationerna borde mottagas. I övriga yttranden har anledning saknats att beröra detta spörsmål, då vederbörande endast haft att yttra sig om vissa bestämda detaljer i utredningsmännens betänkande.

Även för egen del håller jag före, att Wallenbergiska stiftelsens donation liksom Föreningen Sveriges sjöfartsmuseums i Stockholm gåvor av

dess värdefulla samlingar och dess byggnadsfond böra av staten tack-samt emottagas. De av donatorerna uppställda villkoren för gåvornas överlämnande synas mig icke giva anledning till erinran.

I och med gåvornas emottagande ikläder sig staten skyldighet att till-handahålla tomt för museibyggnaden, vilken skulle bliva statens egendom, att ombesörja densammas uppförande samt att bära kostnaden för den nya museiinstitutionen ävensom handhava och bekosta museibyggnadens skötsel och underhåll. Frågan om gåvornas mottagande lärer därför böra underställas riksdagens prövning.

I likhet med byggnadsstyrelsen tillstyrker jag, att det av utrednings-männen förordade modifierade Östbergska förslaget till museibyggnad, vilket även vunnit Wallenbergiska stiftelsens gillande, i huvudsak lägges till grund för byggnadens utförande, under villkor dock att förslaget om-arbetas för åstadkommande av bättre belysningsförhållanden inom bygg-naden. Utan ökade kostnader torde jämväl bättre förläggning och större utrymmen för bostads- och administrationslokalerna böra eftersträvas. I övrigt böra, i den mån så är möjligt, sådana ändringar vidtagas, som kunna medföra besparing å byggnadskostnaderna.

Jag förutsätter givetvis, att de definitiva huvudritningarna till musei-byggnaden komma att fastställas av Kungl. Maj:t. Före fastställandet synes tillfälle böra lämnas riksantikvarien, marinförvaltningen och sty-relsen för Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm att granska ritningarna och däröver avgiva yttrande.

Mot den av utredningsmännen beräknade byggnadskostnaden, 885,000 kronor, har jag ingen erinran att göra.

Såsom en brist i kostnadsberäkningarna för det nu förordade musei-byggnadsförslaget har byggnadsstyrelsen anmärkt, att desamma icke upp-taga någon kostnad för mattbeläggning i byggnaden. Emellertid äro golvytorna avsedda att utgöras av stålslipat cement, vid vilket förhål-lande mattor på golvet synas kunna undvaras. De av styrelsen påyr-kade ytterligare planeringsarbetena har professorn Östberg förklarat icke vara påkallade av museibyggnadens uppförande. Man lärer således icke behöva räkna med det av byggnadsstyrelsen beräknade kostnadstillägget å 52,000 kronor för mattbeläggning och planeringsarbeten.

Den föreslagna platsen för museibyggnaden måste anses lyckligt vald. För upplåtelsen av den erforderliga marken torde stipuleras det av djur-gårdskommissionen föreslagna villkoret beträffande anordnandet av av-loppet från museibyggnaden. Enligt uppgift från sakkunnigt håll lärer detta föranleda en engångskostnad av högst 600 kronor och en årlig kost-nad av omkring 200 kronor.

Det belopp, som utredningsmännen angivit såsom erforderligt till täc-kande av vissa engångskostnader för samlingarnas utställande i den nya museibyggnaden, synes visserligen något knappt beräknat, men torde

dock med iakttagande av nödig sparsamhet vara för ändamålet tillräckligt.

Utredningsmännens förslag, att den av statskontoret omhändertagda byggnadsfonden skulle få tagas i anspråk såsom bidrag till täckandet av byggnads- och utställningskostnaderna, biträdades av mig.

Enligt den av utredningsmännen framlagda organisationsplanen skulle museet bestå av två skilda huvudavdelningar, marinavdelningen och sjöfartsavdelningen. Den förra skulle omfatta det nuvarande marinmuseets samlingar ävensom en del andra föremål ur statens sjökrigshistoriska samlingar; den senare avdelningen skulle innehålla Sveriges sjöfartsmuseums samlingar. Vardera avdelningen skulle hava sin särskilda föreståndare. Till föreståndare å marinavdelningen skulle som regel tagas en pensionerad sjöofficer eller mariningenjör. Den övriga, mera fast anställda museipersonalen skulle utgöras av en förste vaktmästare och en vaktmästare. De båda avdelningsföreståndarnes befogenheter och skyldigheter skulle i allt väsentligt regleras i enlighet med ett av utredningsmännen efter mönster av nationalmuseets instruktion i tillämpliga delar uppgjort detaljerat förslag.

Till vad utredningsmännen sålunda föreslagit finner jag mig kunna i huvudsak uttala min anslutning. I anledning av den av vitterhetsakademien gjorda erinran att den föreslagna personalen skulle bli för knapp, torde böra framhållas nödvändigheten av att även på detta område den största återhållsamhet iakttages i statens utgifter. Utredningsmännens förslag, att museet tillsvidare uppföres på extra stat, synes mig lämpligt.

I fråga om personalens avlöning har vitterhetsakademien i anslutning till kanslirådet Carlssons reservation yrkat, att avdelningsföreståndarbefattningarna skulle i avlöningshänseende jämsställas med motsvarande befattningar vid nationalmuseum och statens historiska museum samt således hänföras till lönegrad B 26. För min del biträder jag utredningsmännens förslag om förstnämnda befattningars placering i lönegrad B 24. Ej heller har jag något att erinra mot utredningsmännens förslag rörande lönegraderna för vaktmästarne, men kan ej förorda, att dessa, på sätt utredningsmännen ifrågasatt, skulle erhålla begynnelselön enligt högre löneklass, än gällande bestämmelser medgiva. Utredningsmännens beräkningar av övriga omkostnader för museets drift torde kunna godkännas med beaktande dock av vissa ur kostnadssynpunkt mindre väsentliga modifieringar, som påyrkats av statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd. Summan av de årliga driftkostnaderna enligt utredningsmännens förslag utgör 38,252 kronor. Däri ingå avlöningar med ett sammanlagt belopp av 15,152 kronor.

Chefskapet för museet skulle enligt förslaget utövas av en avlönad styrelse av fem personer innefattande riksantikvarien såsom självskriven ledamot och representant för den museitekniska sakkunskapen samt i öv-

rigt två representanter för flottan och två för handelssjöfarten, utsedda av Kungl. Maj:t efter förslag av marinförvaltningen respektive styrelsen för Föreningen Sveriges sjöfartsmuseum i Stockholm. Denna museistyrelse skulle träda i verksamhet redan under byggnadstiden.

Att ett dylikt organ med nu angiven sammansättning finnes tillgängligt redan under tiden för museibyggnadens uppförande synes mig ändamålsenligt. Intill dess de samlingar, som skola ingå i det nya museet, inrymts i den fullbordade byggnaden, skulle denna styrelse självfallet icke hava någon befattning med skötseln av de nuvarande marin- och sjöfartsmuseerna, utan blir dess uppgift uteslutande att under byggnadstiden tillhandagå byggnadsstyrelsen med erforderliga råd och upplysningar i musealt hänseende ävensom att i samråd med de båda museernas ledning förbereda och planlägga samlingarnas utställande i byggnaden.

Frågan om organisationen av museets styrelse efter byggnadstidens utgång och samlingarnas inrymmande i den nya byggnaden synes, innan definitivt beslut härutinnan fattas, böra bliva föremål för ytterligare utredning och förnyat övervägande. Jag anser mig därför icke nu böra upptaga detta spörsmål till slutgiltig prövning. Den vägledande synpunkten vid frågans avgörande bör uppenbarligen vara, att såväl marinen som handelsflottan erhålla vederbörligt inflytande å vårdnaden av respektive samlingar och museets skötsel i övrigt.

Då några kostnader för museets organisation icke komma att uppstå under nästa budgetår, behöva några medel för ändamålet icke nu äskas av riksdagen. Jag förutsätter, att ett blivande detaljerat förslag i ämnet hålles inom den kostnadsram, som utredningsmännen angivit.

Frågan om den nya museiinstitutionens ställning inom förvaltningen har ägnats särskild uppmärksamhet från vederbörande myndigheters sida. Som förut nämnts, har utredningsmännens majoritet föreslagit museets förläggande under handelsdepartementet. Utredningsmännens ordförande, konteramiralen Schneidler, liksom flertalet av de hörda sjömilitära myndigheterna hava däremot betonat, att de sjökrigshistoriska samlingar, som skulle ingå i museet, icke lämpligen borde skiljas från försvarsdepartementet. I vissa yttranden har såsom en andrahandsmöjlighet ifrågasatts, att museet skulle hänföras till ecklesiastikdepartementet.

Skäl synas kunna anföras till förmån för såväl den ena som den andra lösningen av förevarande administrativa spörsmål. Ur museets synpunkt lär ingen olägenhet vara att befara, vare sig det ena eller andra alternativet kommer i fråga. I varje fall kommer självfallet vederbörligt beaktande att ägnas museets intressen, och det samarbete mellan olika departement och andra förvaltningsmyndigheter, som erfordras för museiärendenas behandling, lär kunna bedrivas på enahanda sätt, vare sig museet kommer att lyda under det ena eller andra departementet. Med hänsyn härtill och då donator — Knut och Alice Wallenbergs stiftelse — förklarat, att stiftelsen anslöte sig till den av utredningsmännens

majoritet omfattade meningen, har jag i samråd med cheferna för försvars- och ecklesiastikdepartementen ansett mig böra förorda det av nämnda majoritet framförda förslaget, enligt vilket museet förlägges under handelsdepartementet. Givetvis böra alla ärenden, som beröra museets marinavdelning, avgöras efter gemensam beredning med försvarsdepartementet.

Till sist får jag förorda, att det nya museet benämnes Sjöhistoriska museet.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

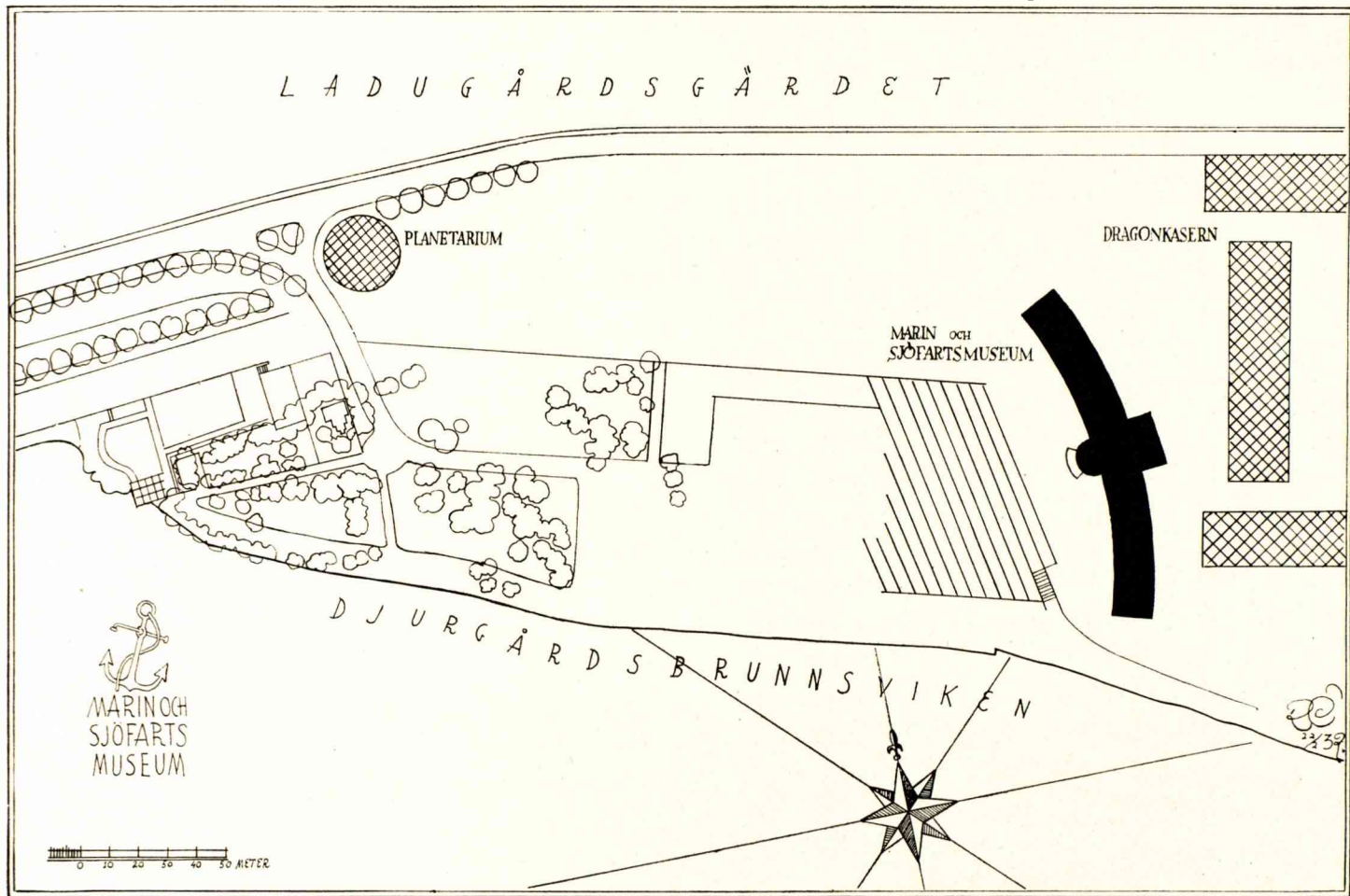
ej mindre förklara, att riksdagen icke finner anledning till erinran mot emottagande av *dels* det av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse erbjudna belopp av åttahundratusen kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för uppförande i Stockholm genom statens försorg av en byggnad för sjöhistoriska museet, *dels* Föreningen Sveriges sjöfartsmuseums i Stockholm samlingar, *dels ock* föreningens byggnadsfond å tolv tusen kronor såsom ytterligare bidrag till kostnaderna för nämnda museibyggnad,

än även medgiva, att Kungl. Maj:t må äga att *dels* för museibyggnaden utan ersättning upplåta erforderlig tomtmark, *dels ock* för en kostnad av högst åttahundraåttiofemtusen kronor att utgå av nyssnämnda medel och den av statskontoret förvaltade museibyggnadsfonden låta uppföra ifrågavarande museibyggnad i huvudsaklig överensstämmelse med professorn Ragnar Östbergs den 23 november 1931 dagtecknade förslag.

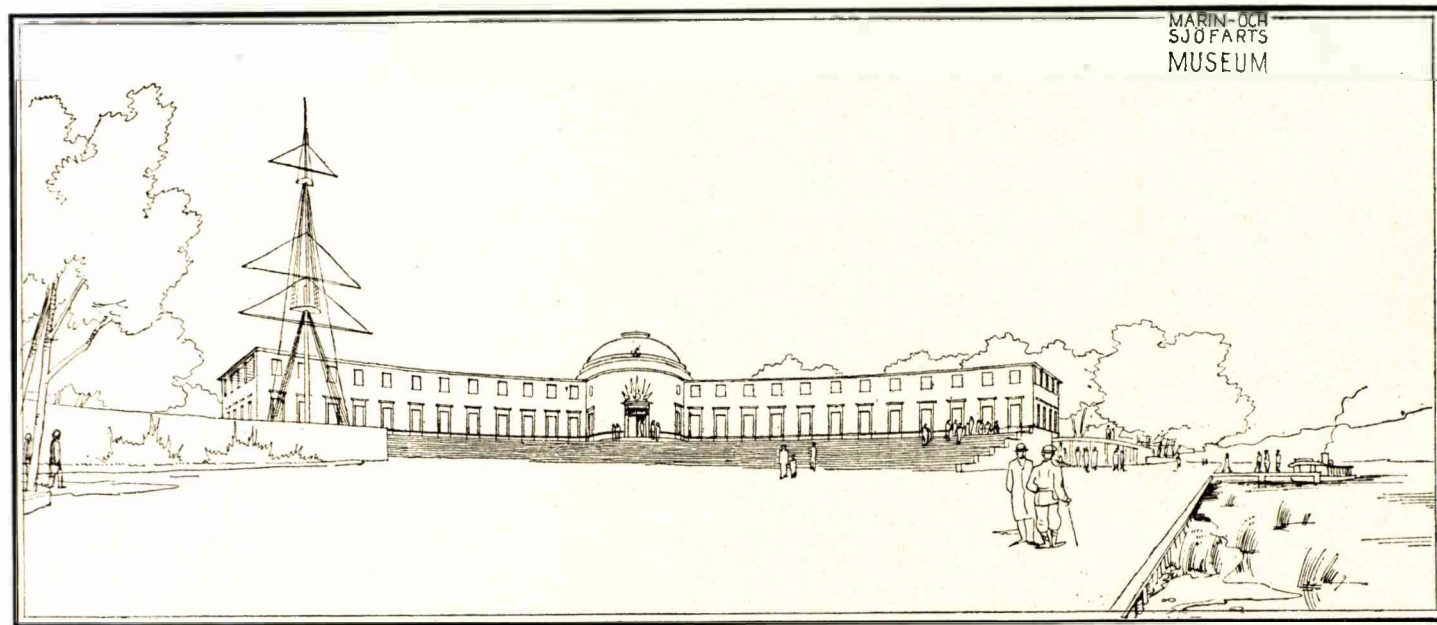
Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Sehlberg.

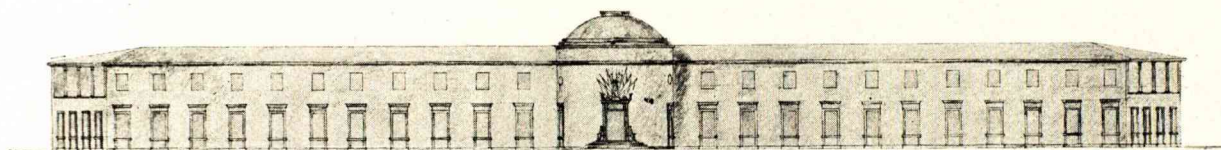
Situationsplan.

Perspektiv.

FÖRSLAG TILL

MARIN- OCH
Sjöfarts-
MUSEUM

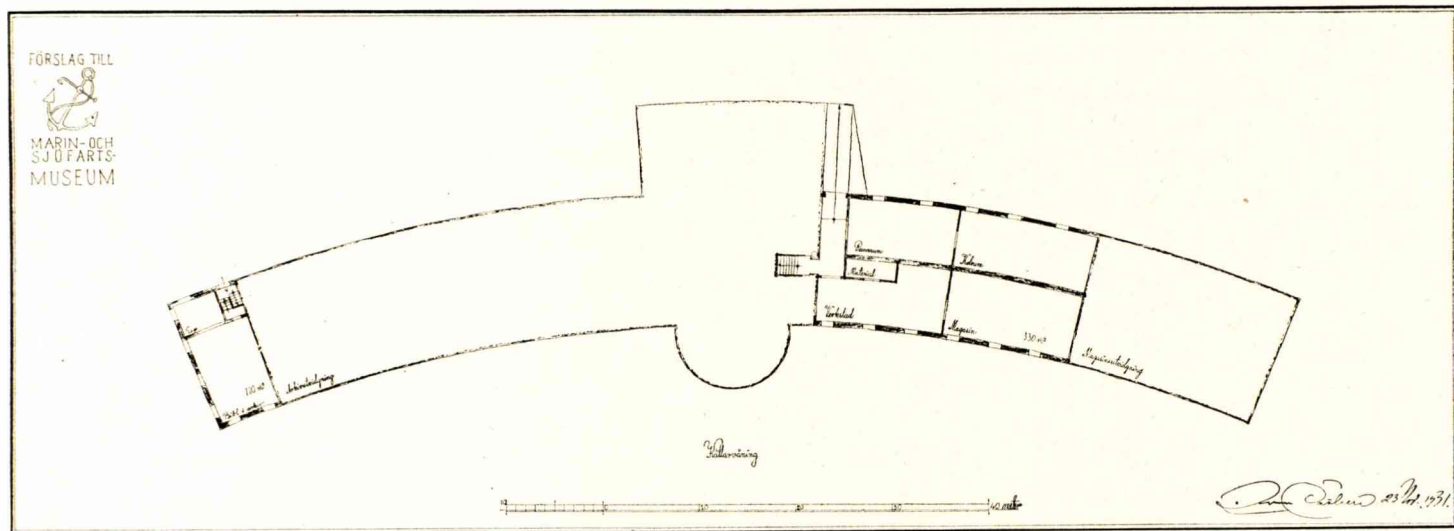

Huvudfasad.

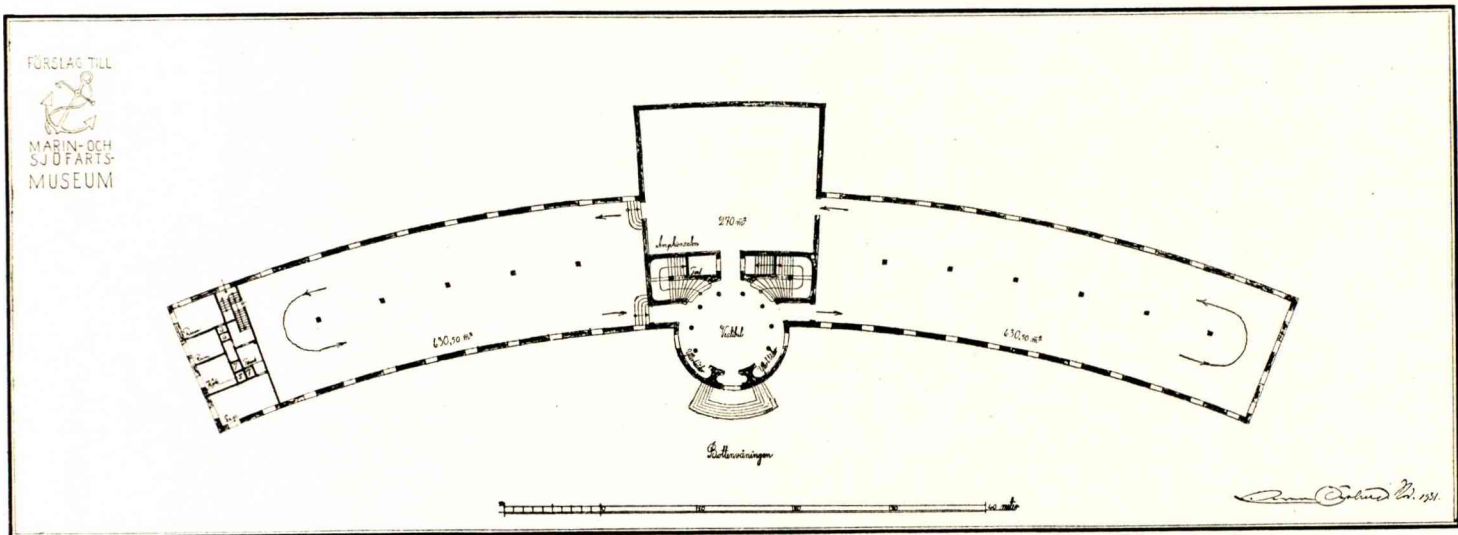

Carl Oskar 27/10 1931

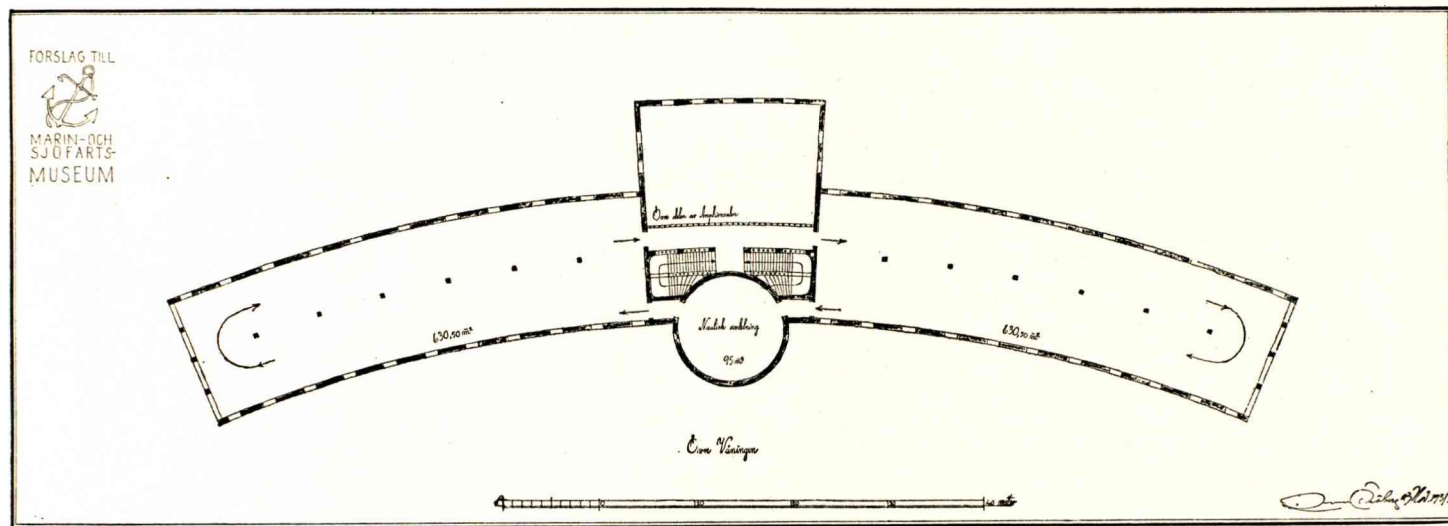
Huvudfasad.

Källarvåningen.

Bottenvåningen.

Övre våningen.